

Fremtidens Kommune-Norge **Kommunescenarier 2040** – Et land i endring

Hemnes kommune 9. september
Olve Molvik, seniorrådgiver, KS Konsulent

Kort om Olve

- Rådgiver KS Konsulent as siden 2018
 - Jobber særlig med spørsmål knyttet til ledelse- og organisasjonsutvikling, arbeidsprosessforbedringer og digitalisering.
- Arbeidet i kommunene Sandnes og Stavanger som i ulike lederstillinger innen skole, HR, digitalisering m.m. 12 år som toppleder.
- Vært medlem av KS sitt digitaliseringsutvalg.

90 02 93 64

olve.molvik@ks.no

Brytningstid

Kommune-Norge 2024?

2023

2021

2019

2016

2013

2010

2006

2003

KS KONSULENT

Nåsituasjon frem mot 2024

- Begynnelsen av 2000-tallet var de gyldenen tiår i kommune-Norge
 - Oljeformuen økte kraftig så de økonomiske rammevilkårene i kommunesektoren var (svært) gode
 - Teknologiutviklingen skjøt virkelig fart ut over 2010-tallet og muliggjorde effektivisering og optimalisering av driftssystemer og støttefunksjoner
 - Kraftig vekst i andel ansatte med høyere utdanning muliggjorde økt kvalitet
 - Relativt god tilgang på arbeidskraft (men stadig mer presset ettersom etterkrigsgenerasjonen begynte å pensjonere seg)
 - Heving av terskel for tildeling av tjenester og forbedret folkehelse for eldre ga utsatt sykkelighet og (relativt sett) mindre behov

2015:

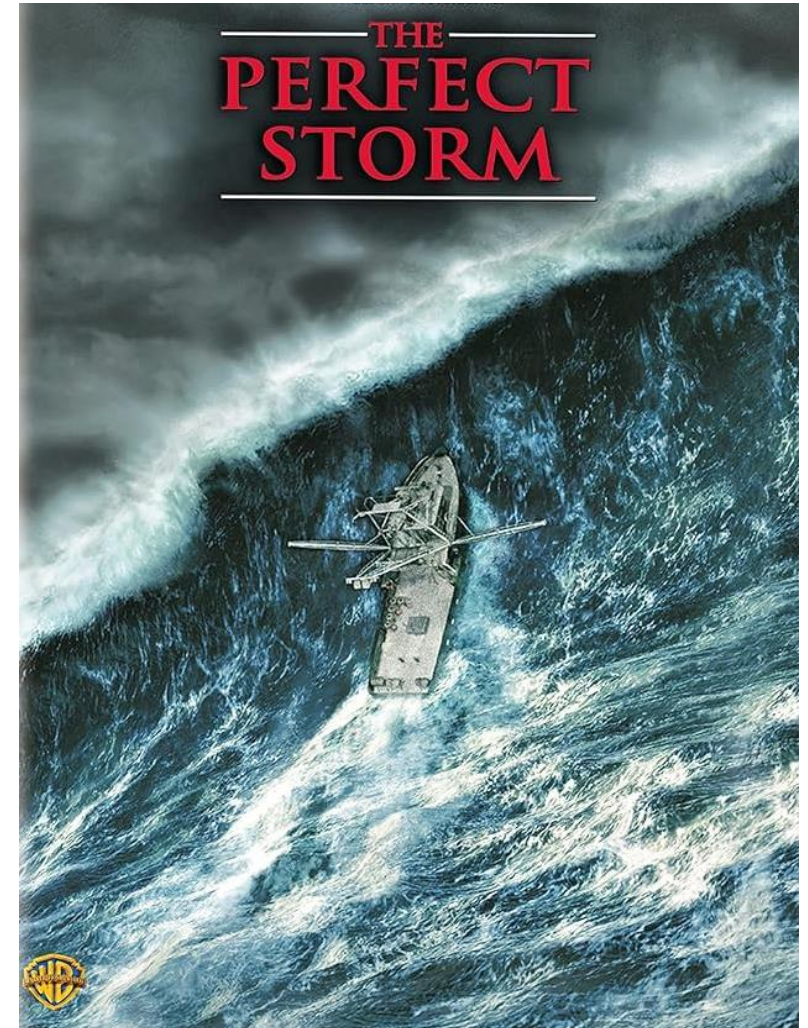

2024:

I 2024/25 treffer «alt» samtidig:

- Lønns- og prisvekst
 - Fallende skatteinngang
 - Renteøkningene begynner å få effekt
 - Økning i sosialhjelp
 - både norske og flyktninger
 - Eldrebølgen «treffer»
 - Enorm mangel på arbeidskraft
 - Sentralisering og fallende folketall i 50% av kommunene gir reduserte inntekter
- Manglende politisk omstillingsvilje

Kommune-Norge 2040?

2037

2033

2031

2029

2027

2026

2025

2024

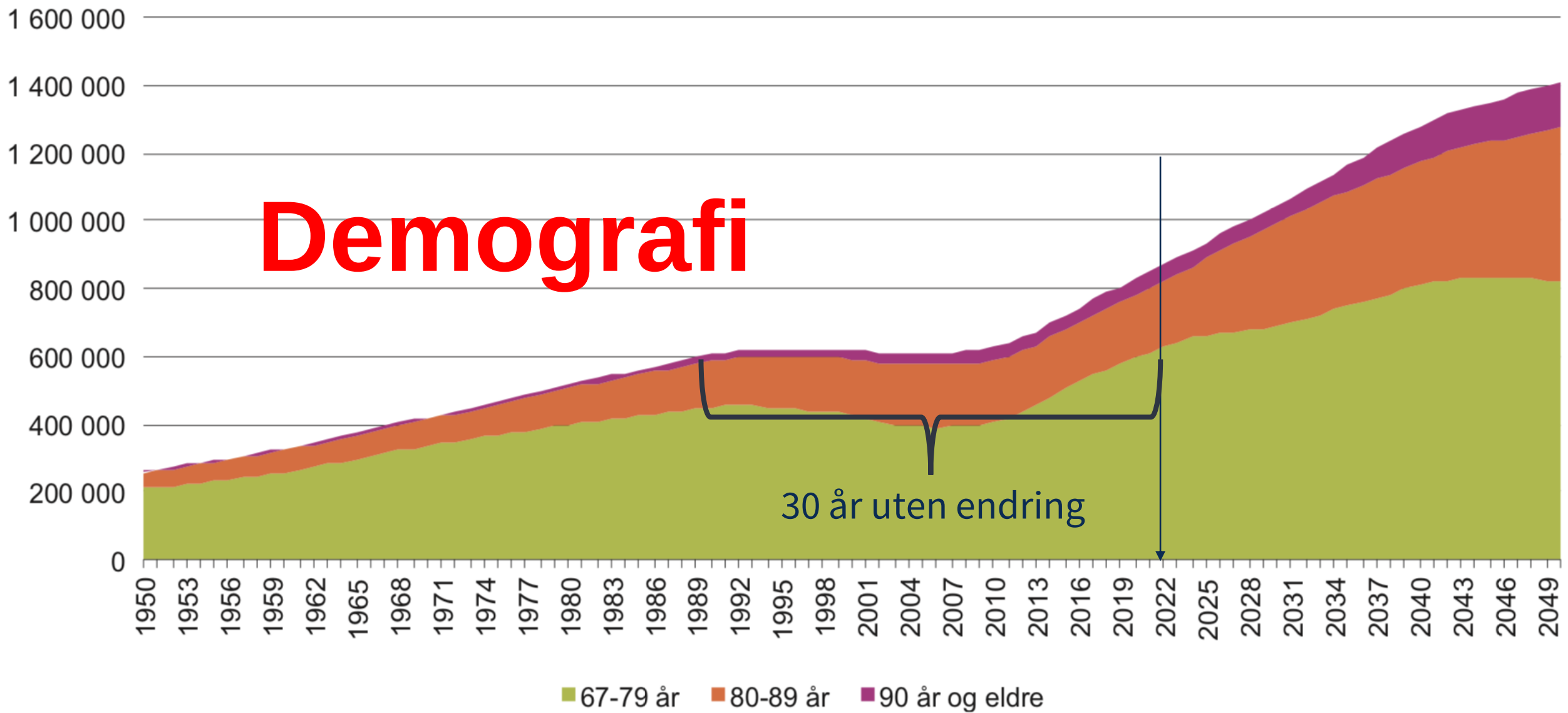
KS KONSULENT

Drivkreftene som utfordre kommune-Norge

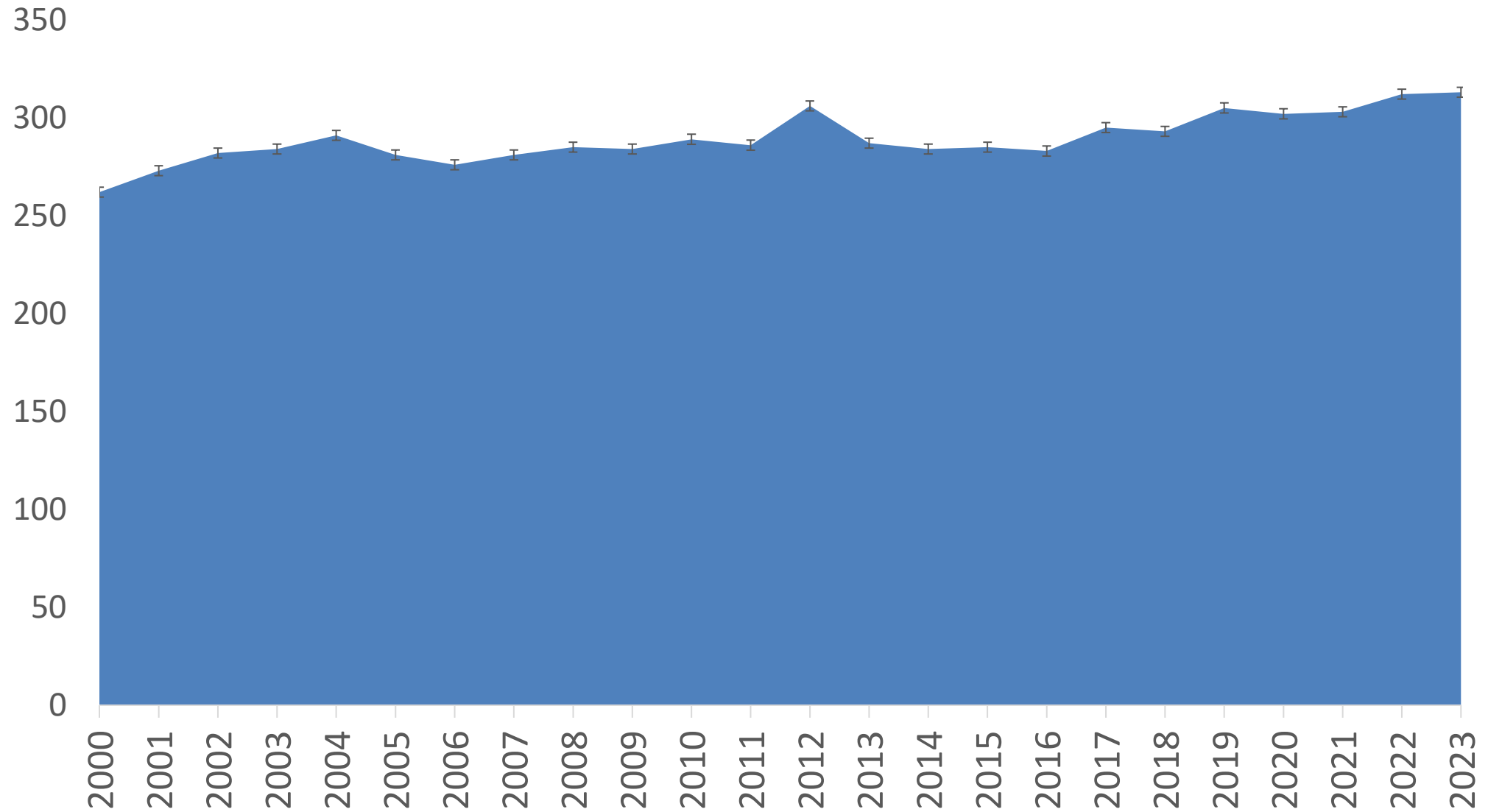

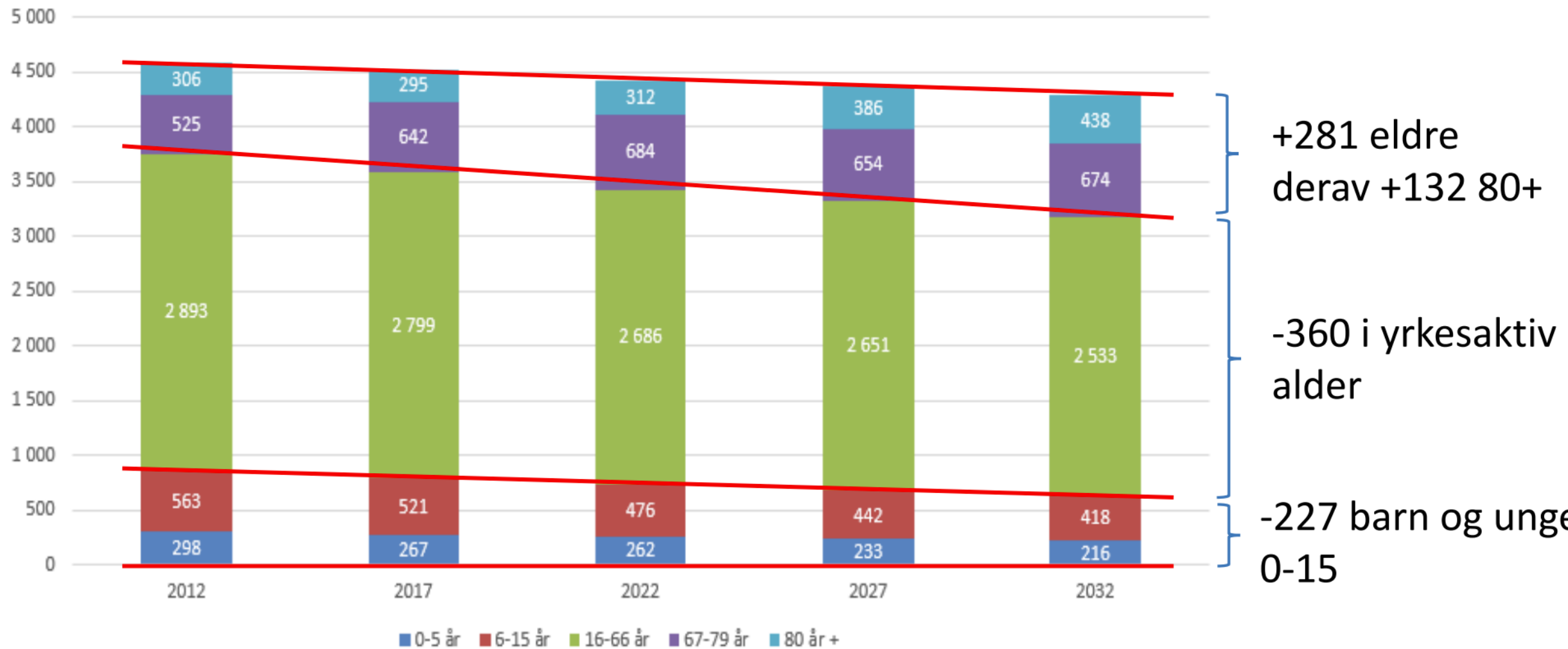
Demografi – flere eldre – færre barn og unge

Demografi

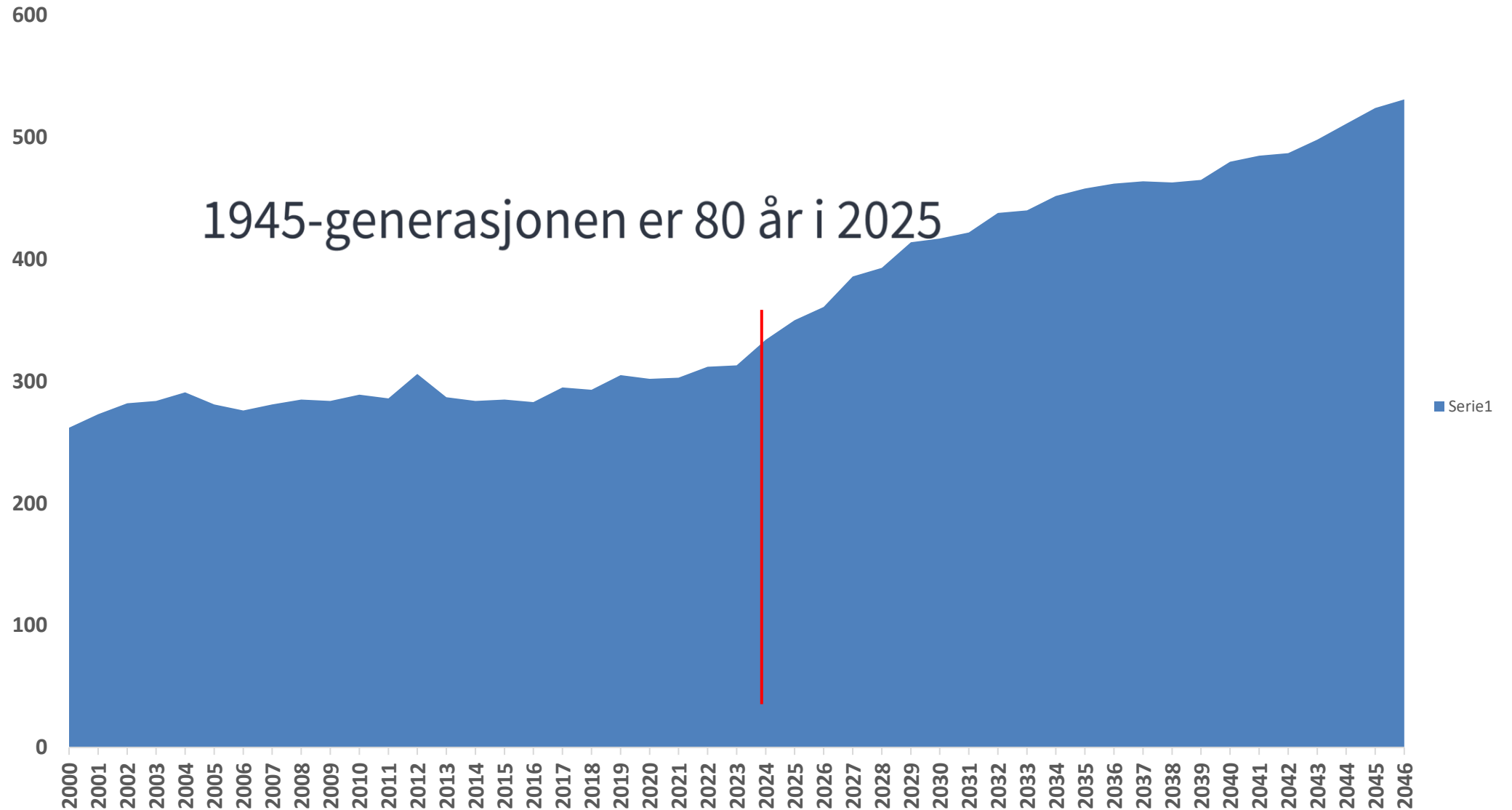

Antall innbyggere 80+ Hemnes kommune

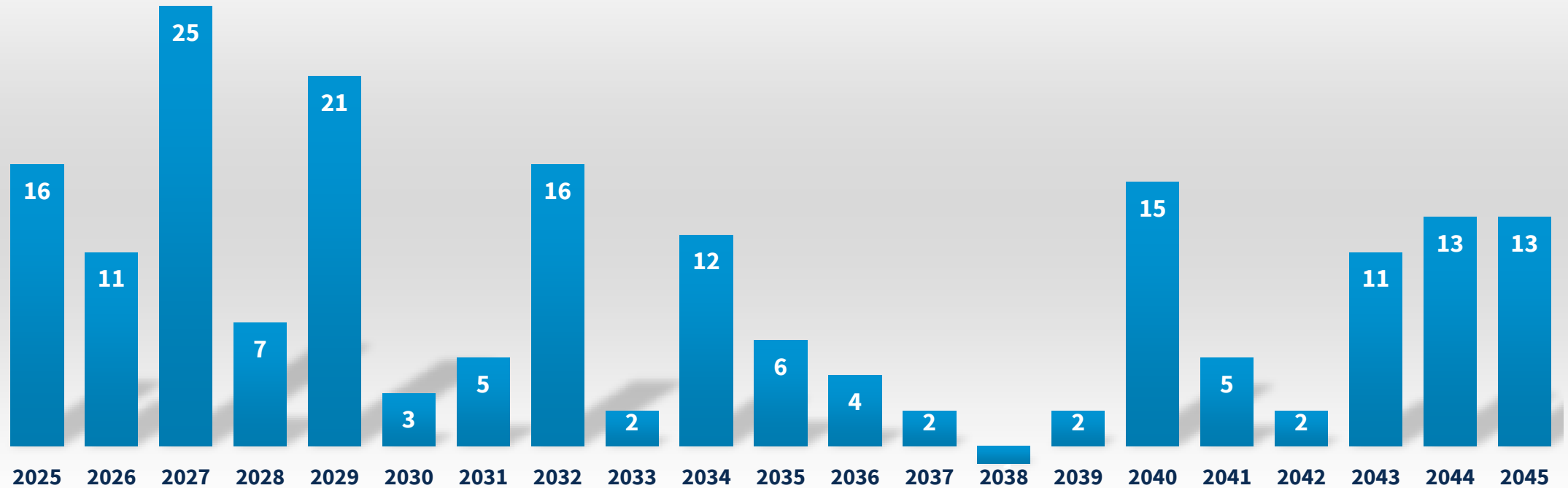
Antall innbyggere 80+ i Hemnes

Årlig endring 80+ - fra foregående år

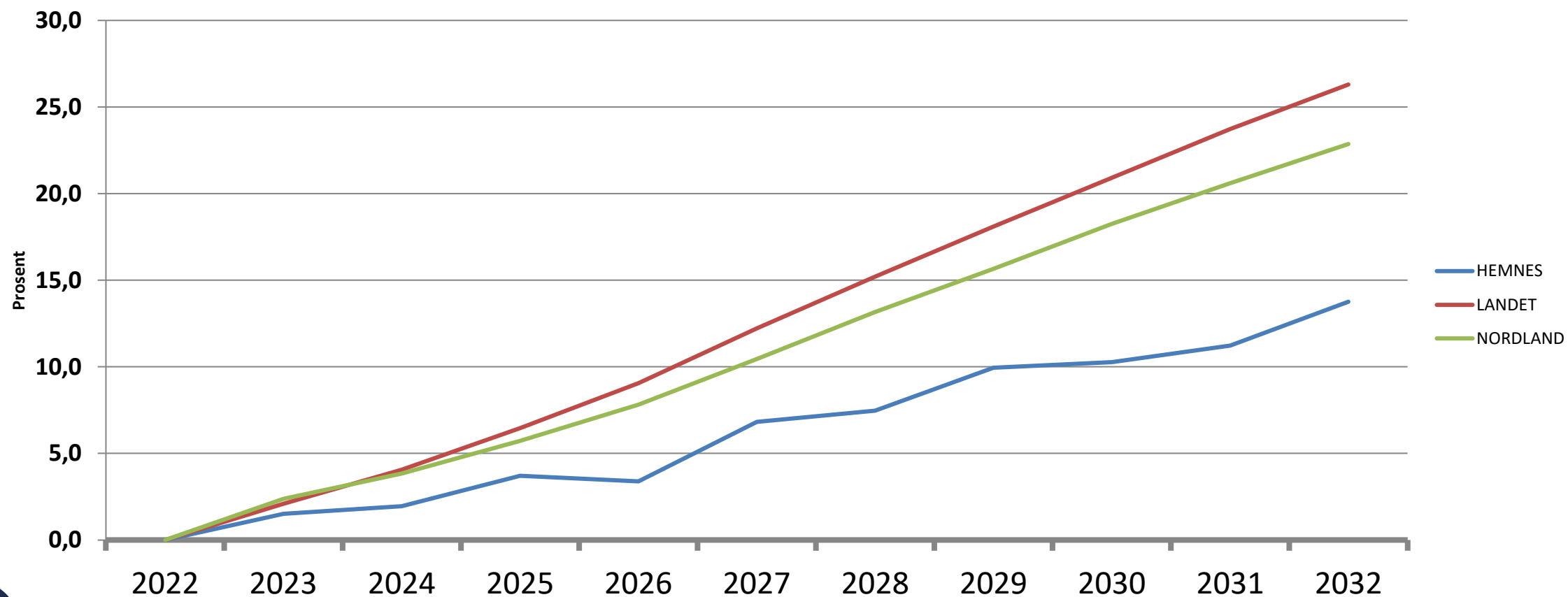
Hemnes kommune

Diagramtittel

Utgiftsbehov demografi pleie og omsorg

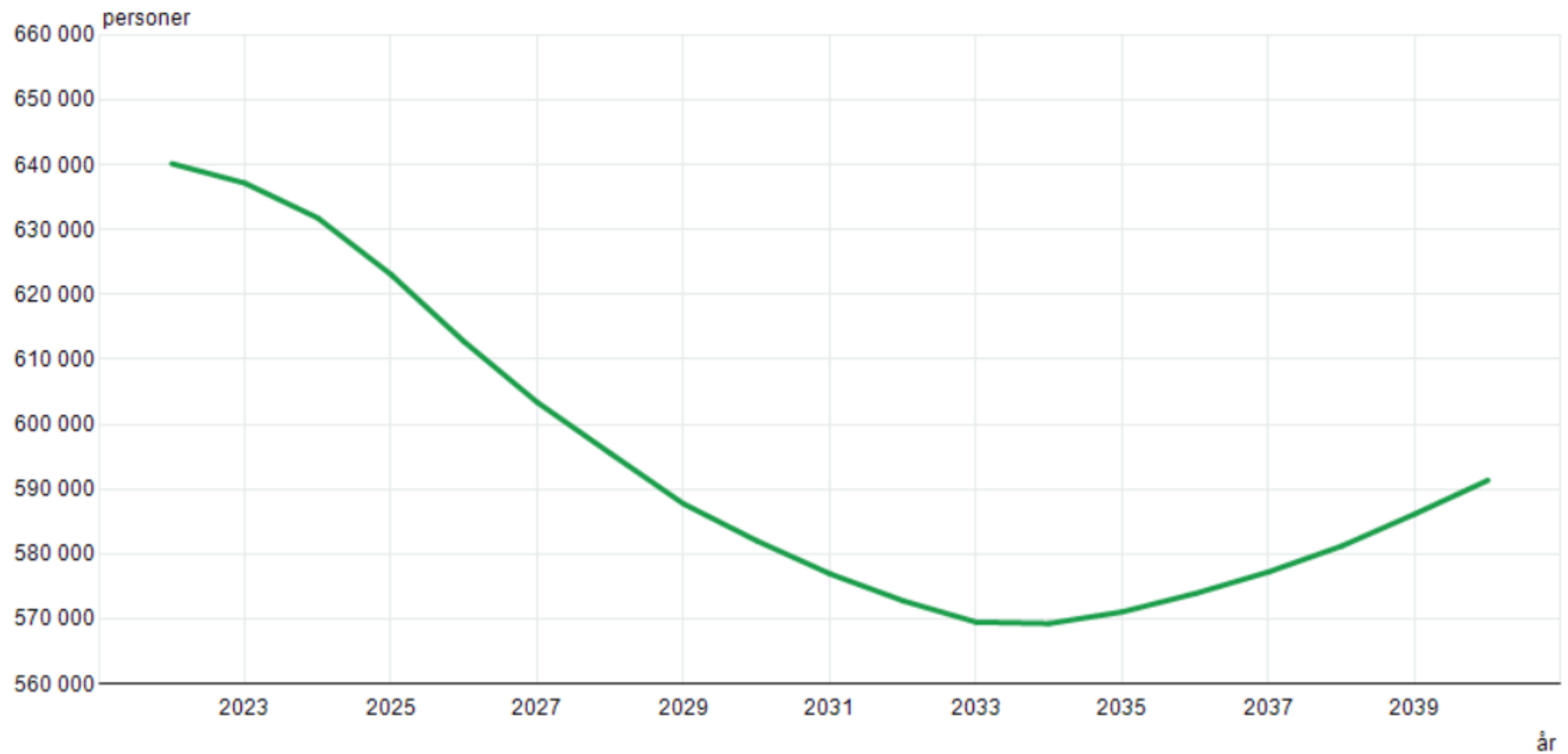
(malt ved inngangen til det enkelte år)

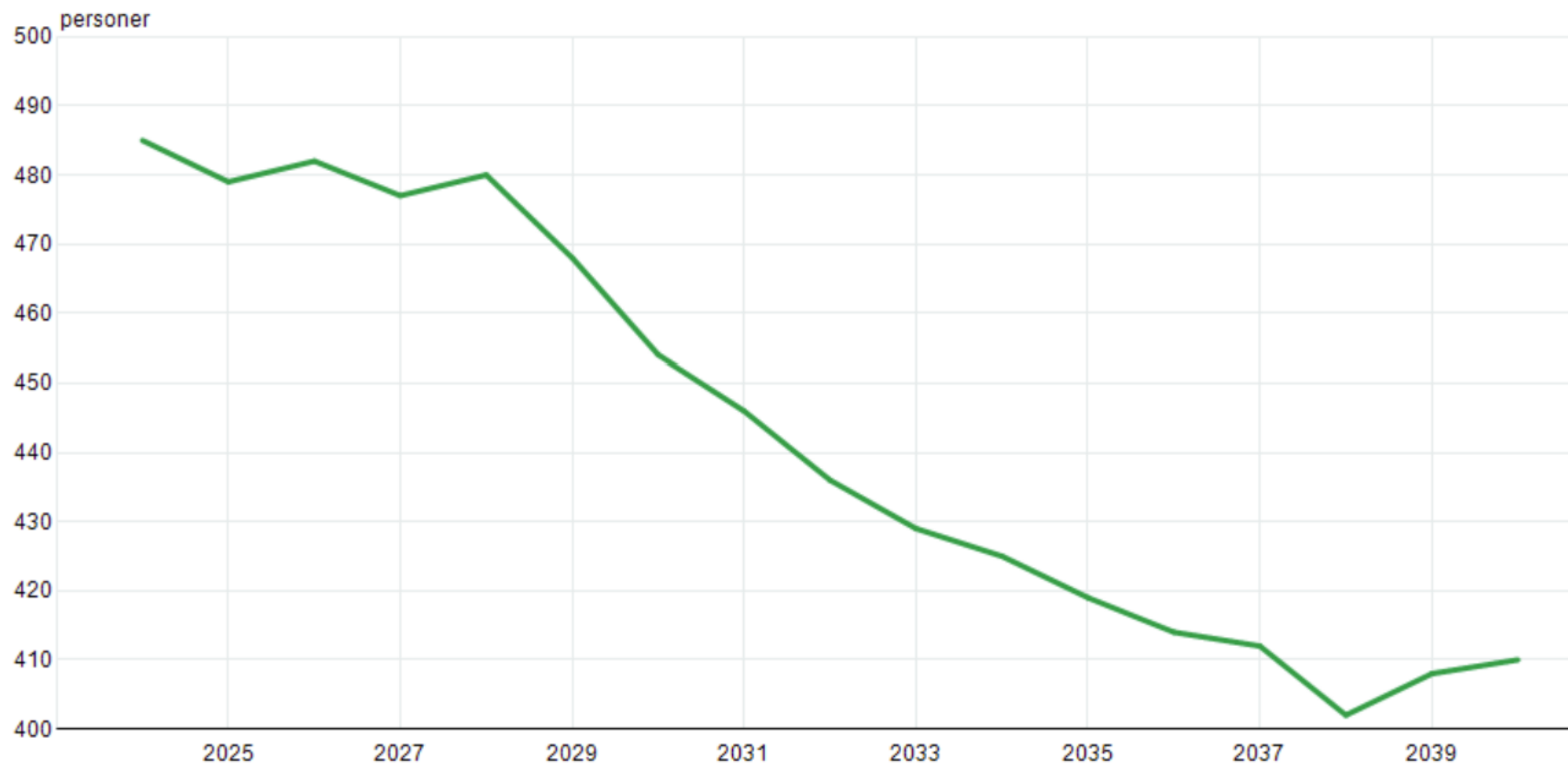
Færre barn og unge

12881: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Folkemengde, 6-15 år, Hele befolkningen, Hovedalternativ (MMM).

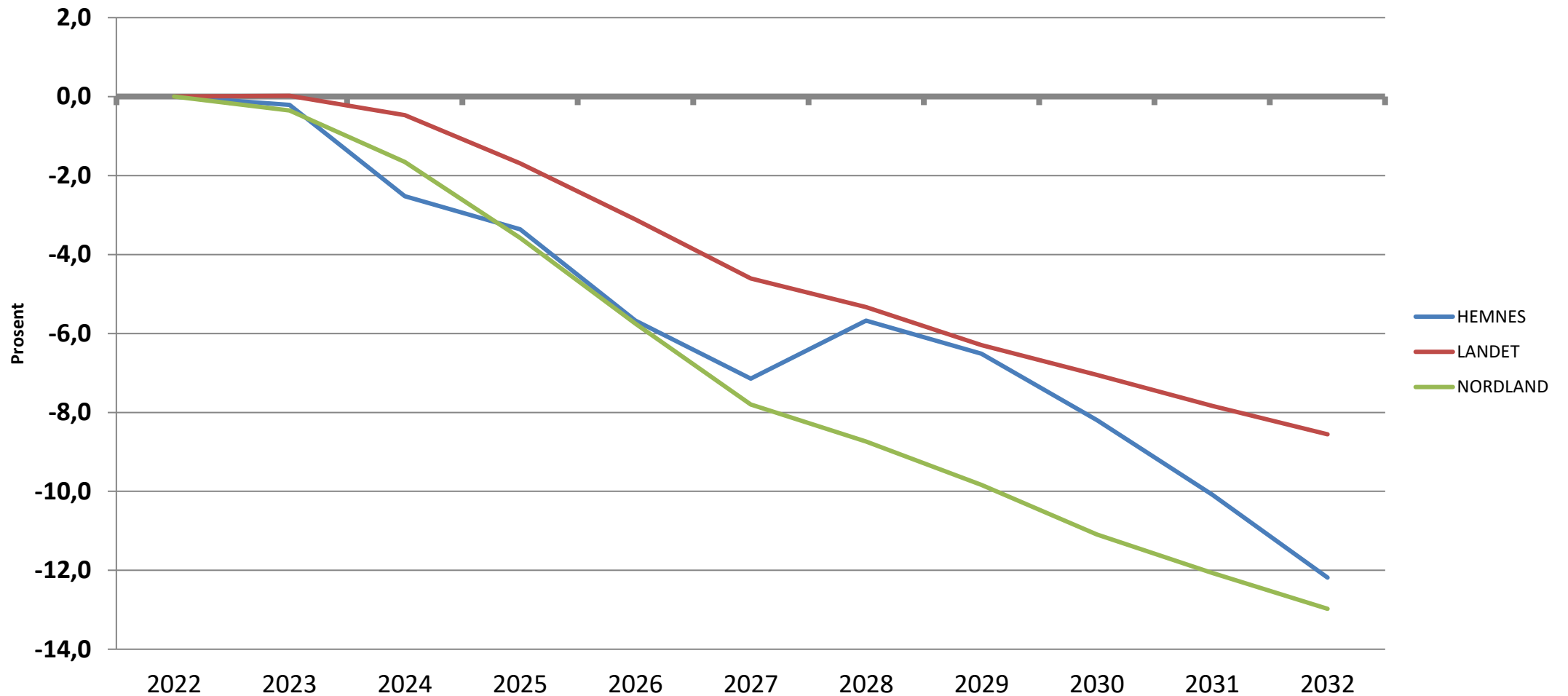

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM), Hemnes, 6-15 år.

Utgiftsbehov demografi grunnskole

(målt ved inngangen til det enkelte år)

Hva skjer?

- Demografisk «bølger»
 - 1945-generasjonen blir 80 år 2025 og barnebarna deres forlater skolepliktig alder
- Redusert og utsatt fertilitet
 - Gjennomsnittsalderen for en førstegangsfødende har nå rundet 30 år
 - Barnekullene blir stadig mindre
- Sentralisering

Rekordlav fruktbarhet for tredje år på rad

PUBLISERT:
11. mars 2020

I 2019 ble det født 54 500 barn i Norge, som er 600 færre enn i 2018. Samlet fruktbarhetstall (SFT) ble målt til 1,53 barn per kvinne. Dette innebærer at vi for tredje året på rad registrerer rekordlav fruktbarhet i Norge.

«Ingen» vil ha mange barn lenger. Det overrasker ikke trebarnsmor Ida Kathrine Gravensteen.

Rekordlav fruktbarhet i 2022

Samlet fruktbarhetstall (SFT) ble målt til 1,41 barn per kvinne i 2022. Det er kraftig nedgang fra 1,55 året før, og det laveste som noen gang er målt i Norge.

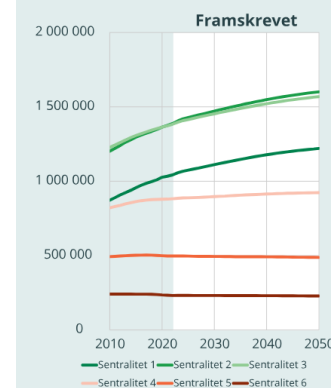
Publisert: 7. mars 2023

Forfatter: Linn Krokedal

I 2022 ble det født 51 500 barn i Norge. Det er 4 500 færre enn året før, og 1 500 færre enn i 2020, viser nye tall fra [statistikken Føde](#).

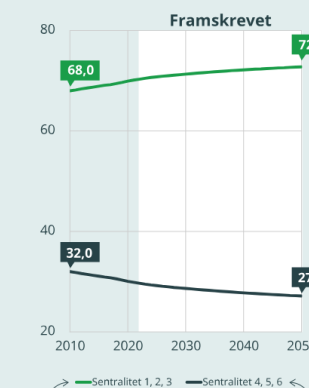
Norges befolkning sentraliseres, liten eller ingen vekst i distriktene

Folkemengde etter sentralitetsklasser¹
Hovedalternativet (MMMM)
Personer

¹ Sentralitetsindeksen kan deles inn i 6 klasser, fra de mest sentrale kommunene (1) til de minst sentrale (6).

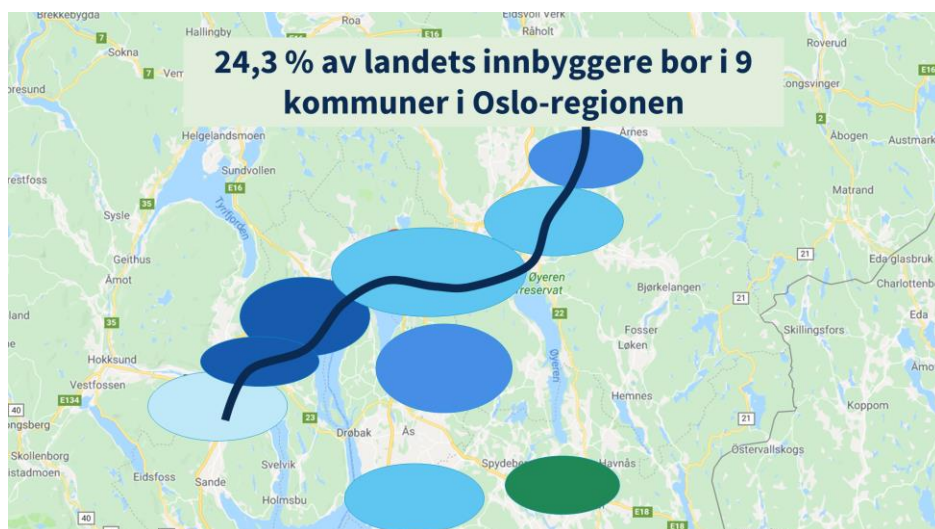
Andel av befolkningen
Hovedalternativet (MMMM)
Prosent

De 76 mest sentrale kommunene
De 280 minst sentrale kommunene

Kommunereformen i 2020 skapet et enda større strekk i laget – de store kommunene i sentrale strøk ble større, mens de fleste små kommunene forble små

I 2023 bor 52 % av alle innbyggere i Norge i de 25 største kommunene

Drivkreftene som utfordre kommune-Norge

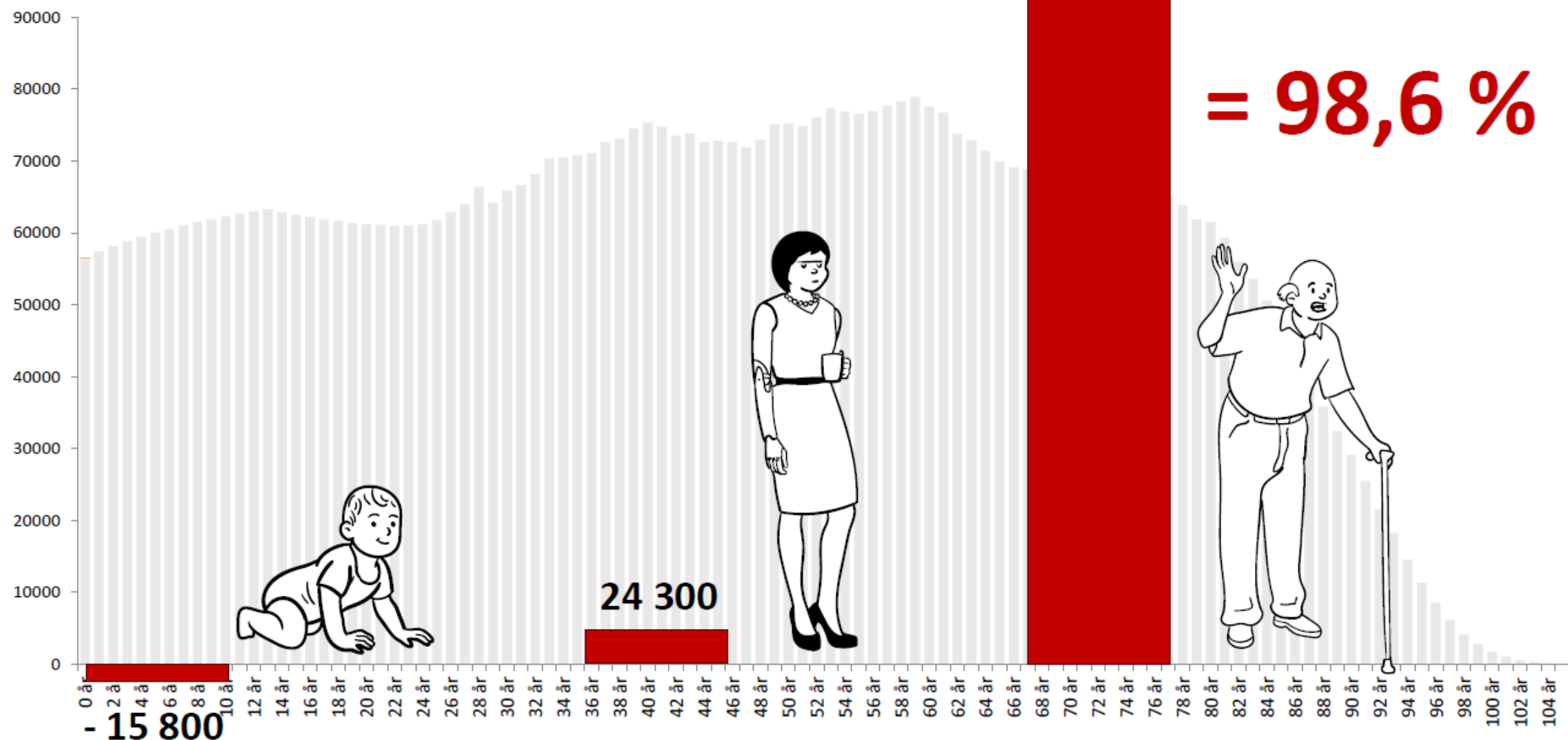
Demografi – flere eldre – færre barn og unge

Mangel på arbeidskraft og kompetanse

Norge vil vokse til
6 millioner
innbyggere i 2050

Befolkningen i Norge

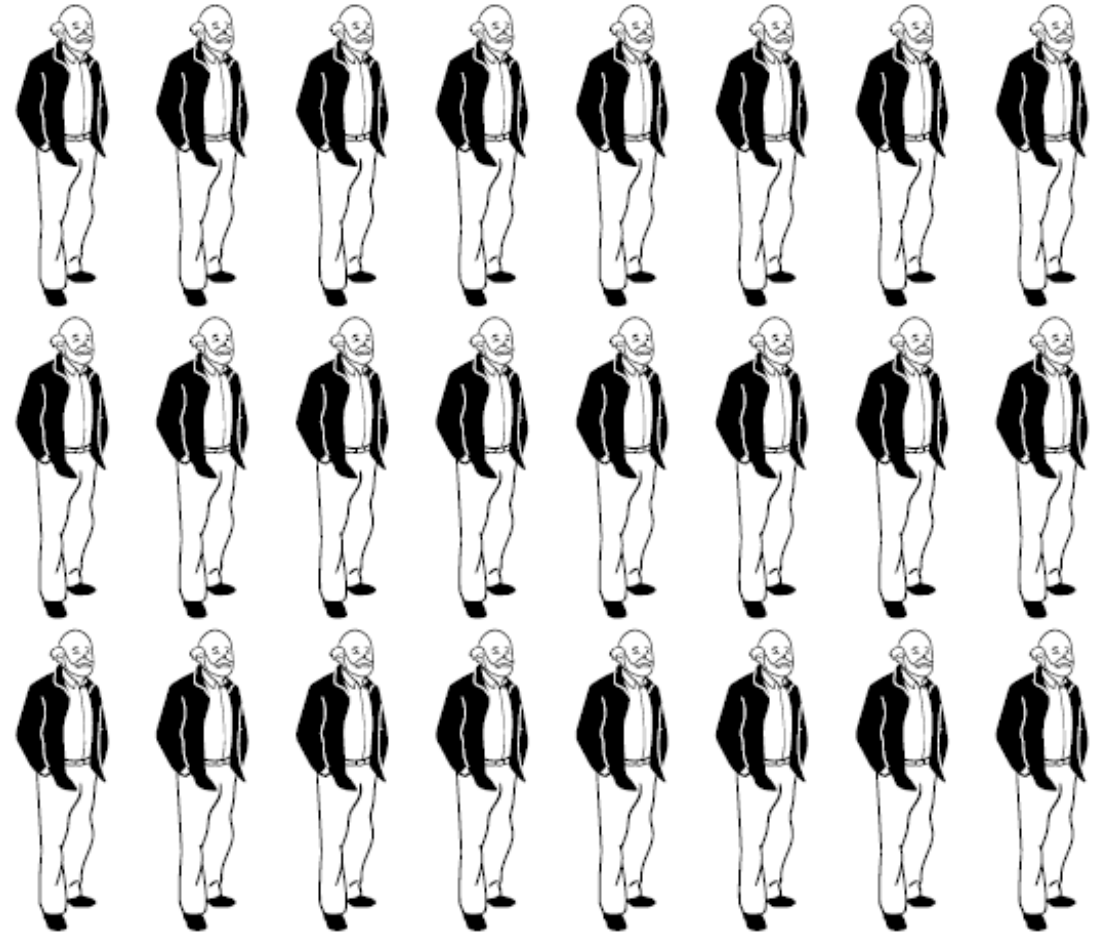

Norges befolkning vokser med 600 000 frem mot 2050, men...

For **hver ekstra person** vi får i yrkesaktiv alder (20 – 66 år)...

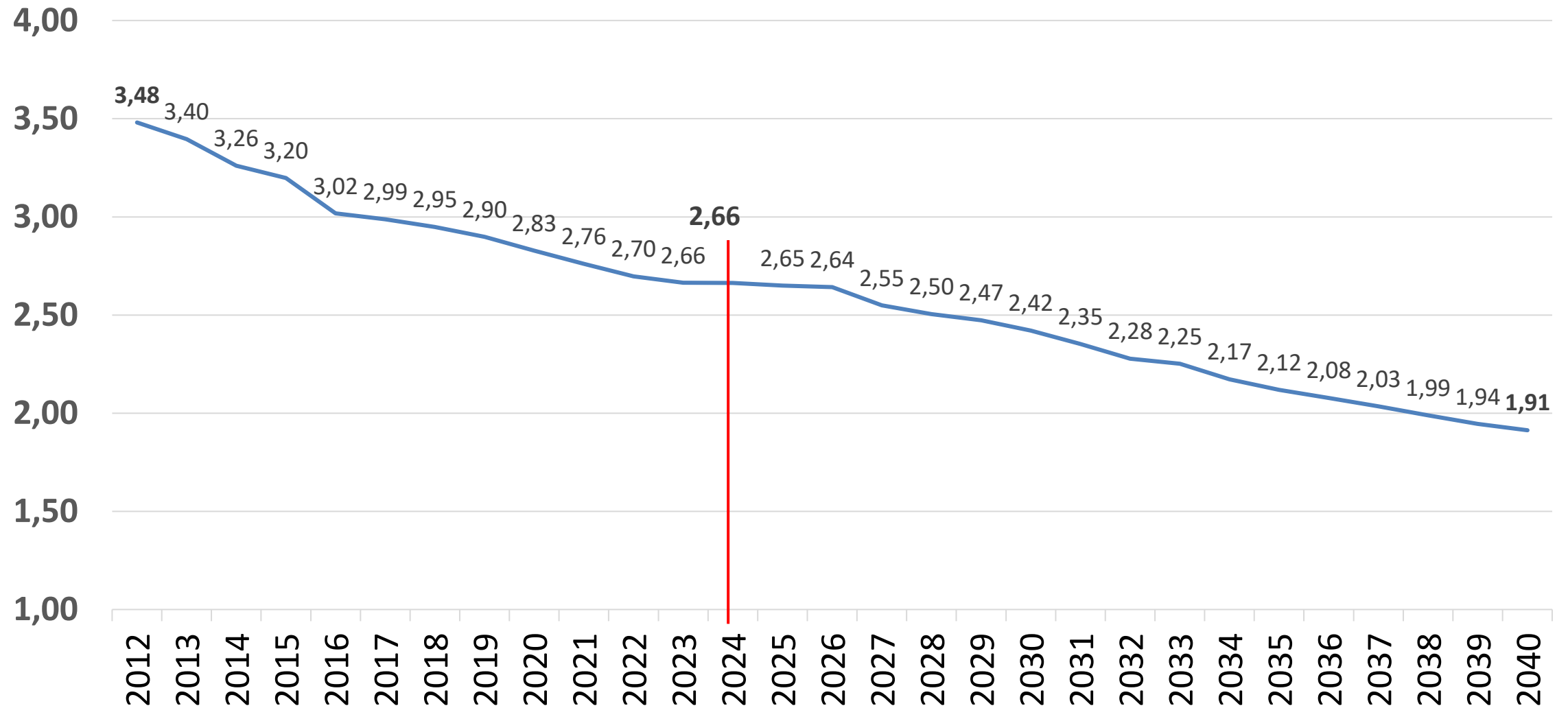

...får vi **24 seniorer** (67 år og eldre)

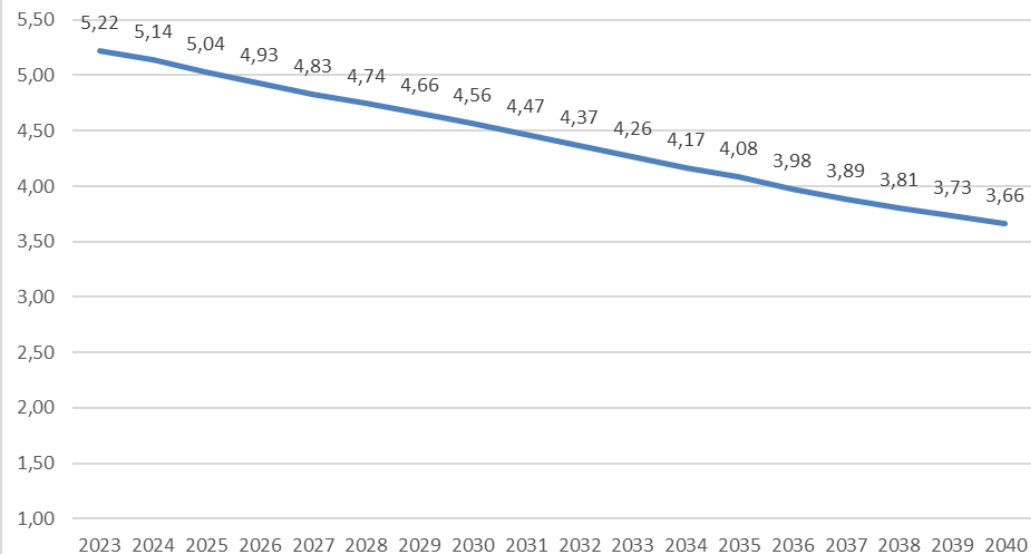
Aldersbæreevne Hemnes kommune

Antall personer 16-67/antall 67+

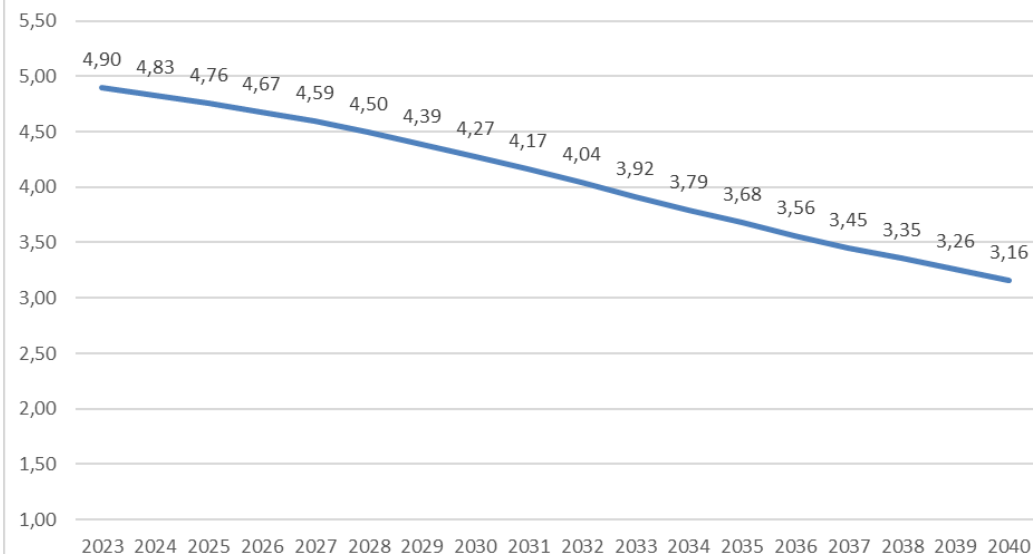
Alderbæreevne Trondheim

(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

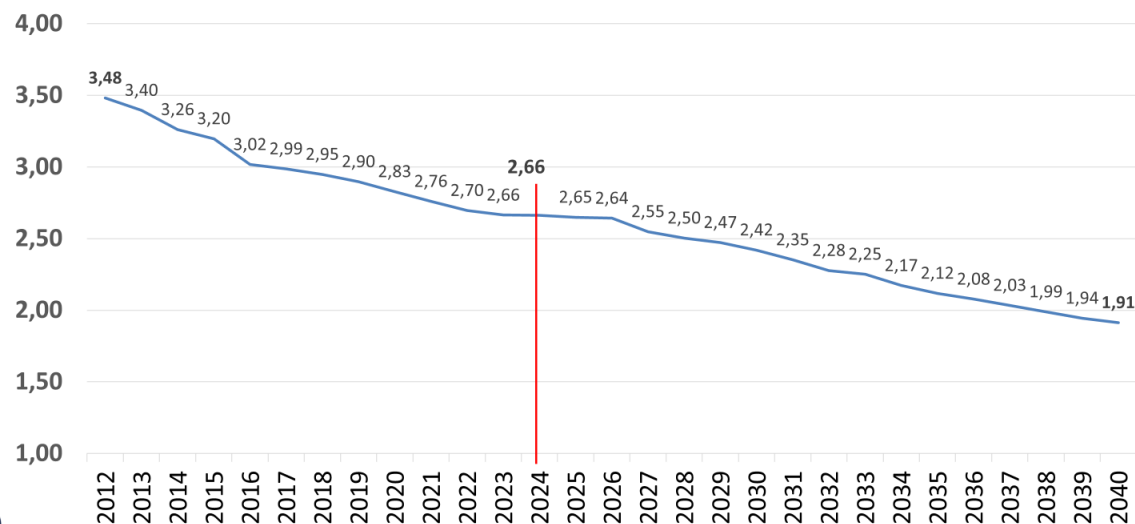
Alderbæreevne Lillestrøm

(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

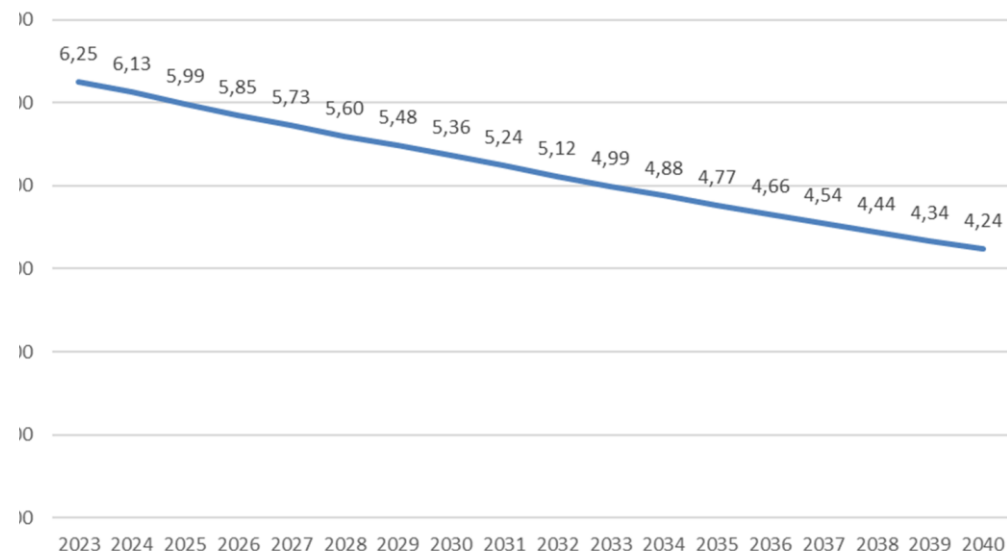
Aldersbæreevne Hemnes kommune

Antall personer 16-67/antall 67+

Alderbæreevne Oslo

(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

Behov for omstilling?

Kommunal Rapport

På kommunehøring i Stortinget

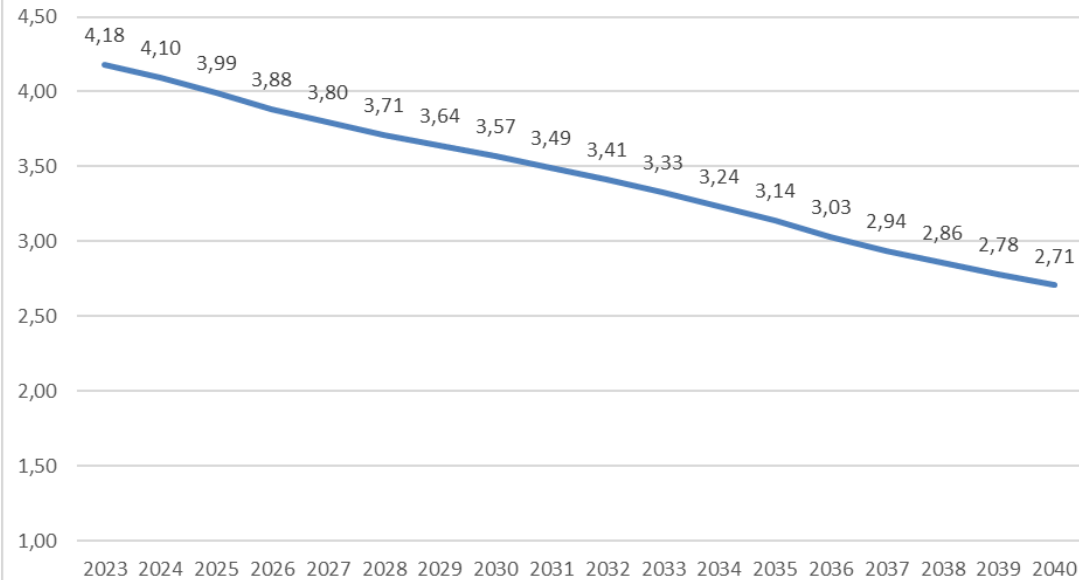
I løpet av de nærmeste ukene legger Stortinget føringer for størrelsen på og fordelingen av kommunekronene for neste år.

KS-delegasjonen, med områdedirektør **Helge Eide** i spissen, innledet høringen. Eide kunne fortelle at tre av fire kommuner ligger an til et merforbruk i år. Størst er merforbruket innen pleie- og omsorg.

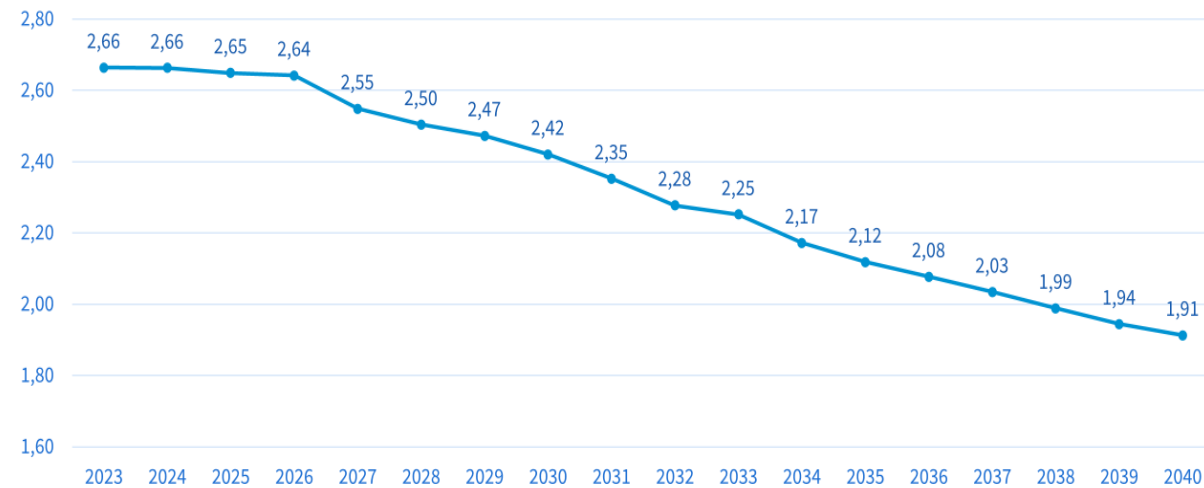
Konstant mangel på arbeidskraft...

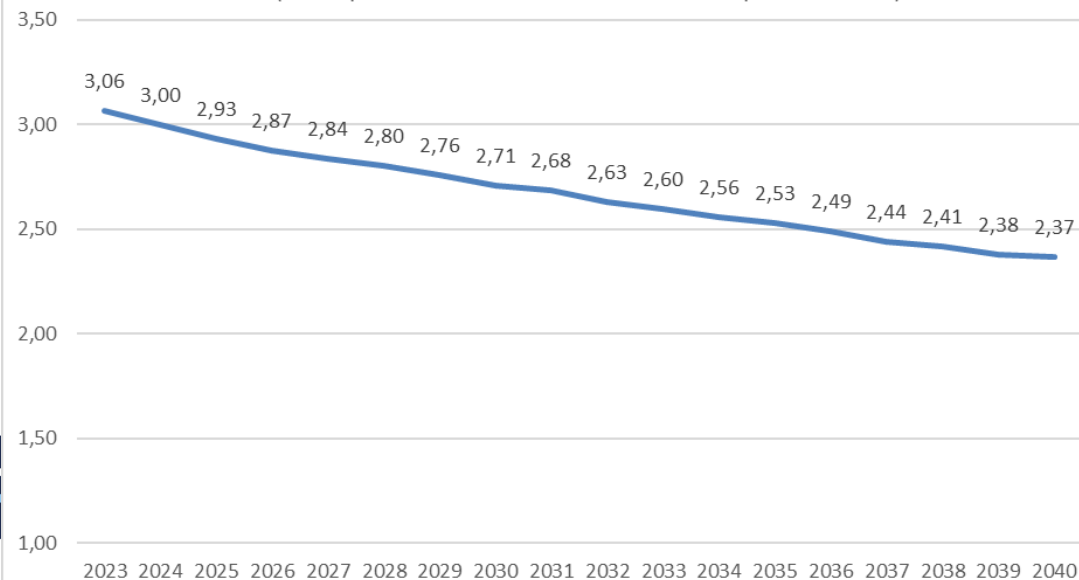
Alderbæreevne Haugesund
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

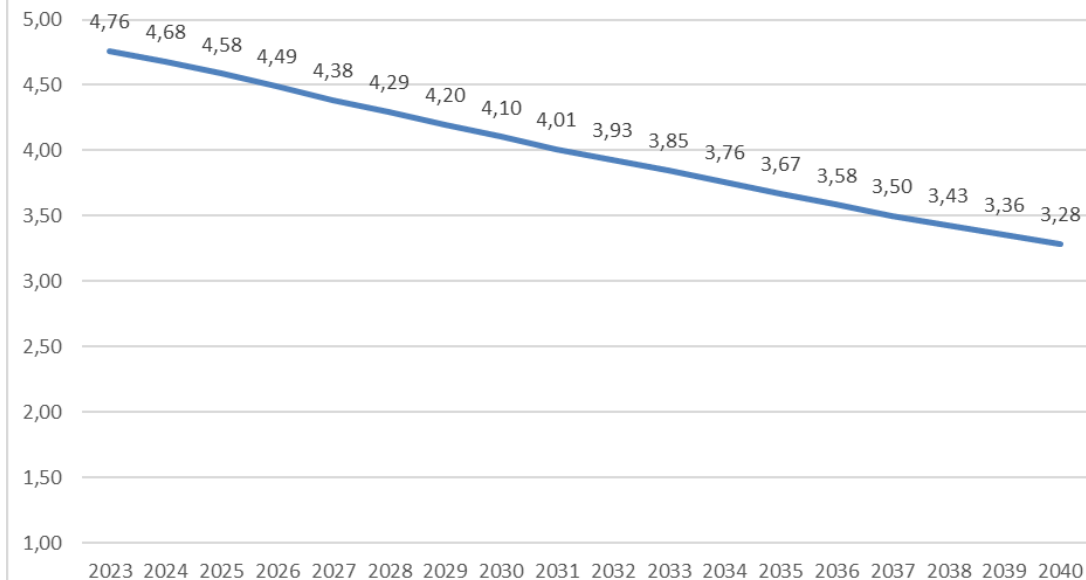
Aldersbæreevne Hemnes
(antall personer 16-66 år/antall personer 67+)

Alderbæreevne Voss
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

Alderbæreevne Bergen
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

17% av alle 20-29 år

120 000

unge voksne

59 000 (50%) mottar trygd

60 000 (50%) mottar ingenting

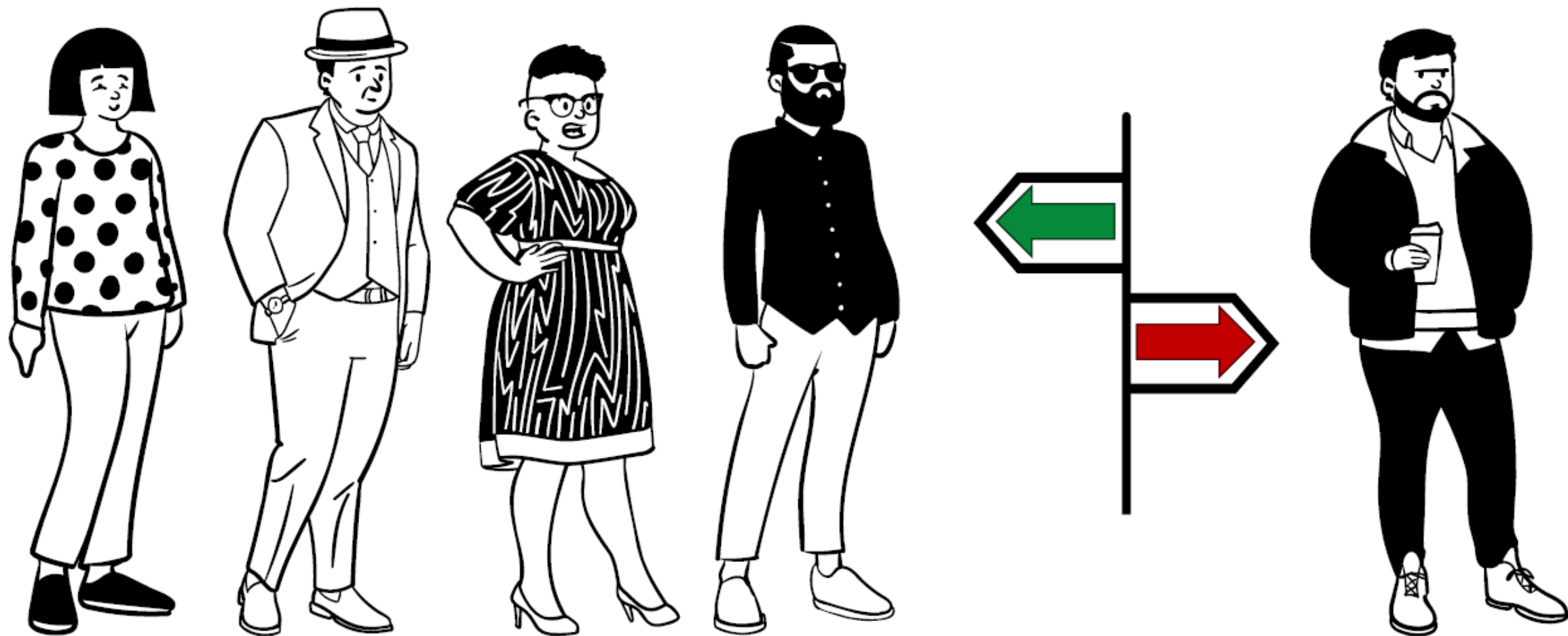
45 000 har innvandrerbakgrunn

Kun trygd (8%)

Ingenting (9%)

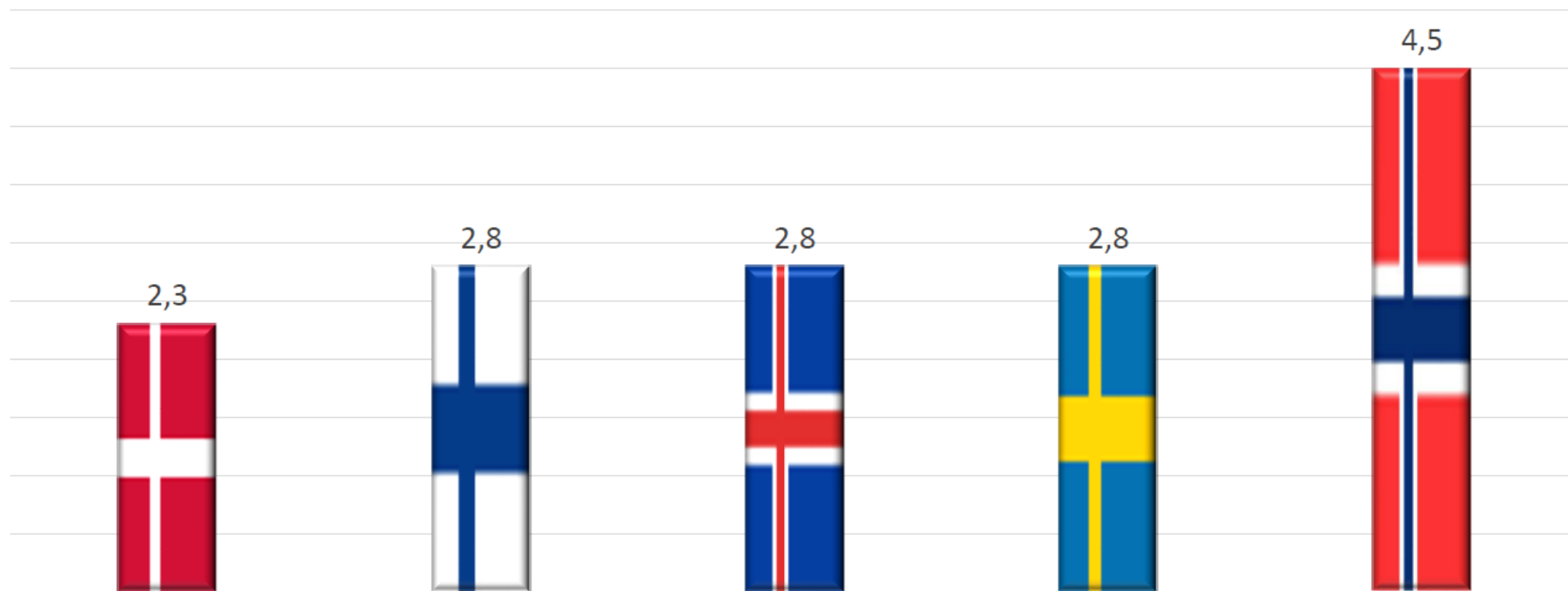
1 av 5 i yrkesaktiv alder står på utsiden av arbeidslivet vårt

= 659 000 personer

Og dessverre: ingen har høyere sykefravær enn Norge...

Sysselsatte midlertidig fraværende i hele referanseuka på grunn av sykdom i prosent av sysselsatte i alt. Personer 20-64 år. LFS/AKU. 2022

OECD i 2013:

«Norge har det høyeste sykefraværet og de høyeste kostnadene knyttet til fravær i hele OECD...»

5,5

Nordmenn

5,4

Svensker

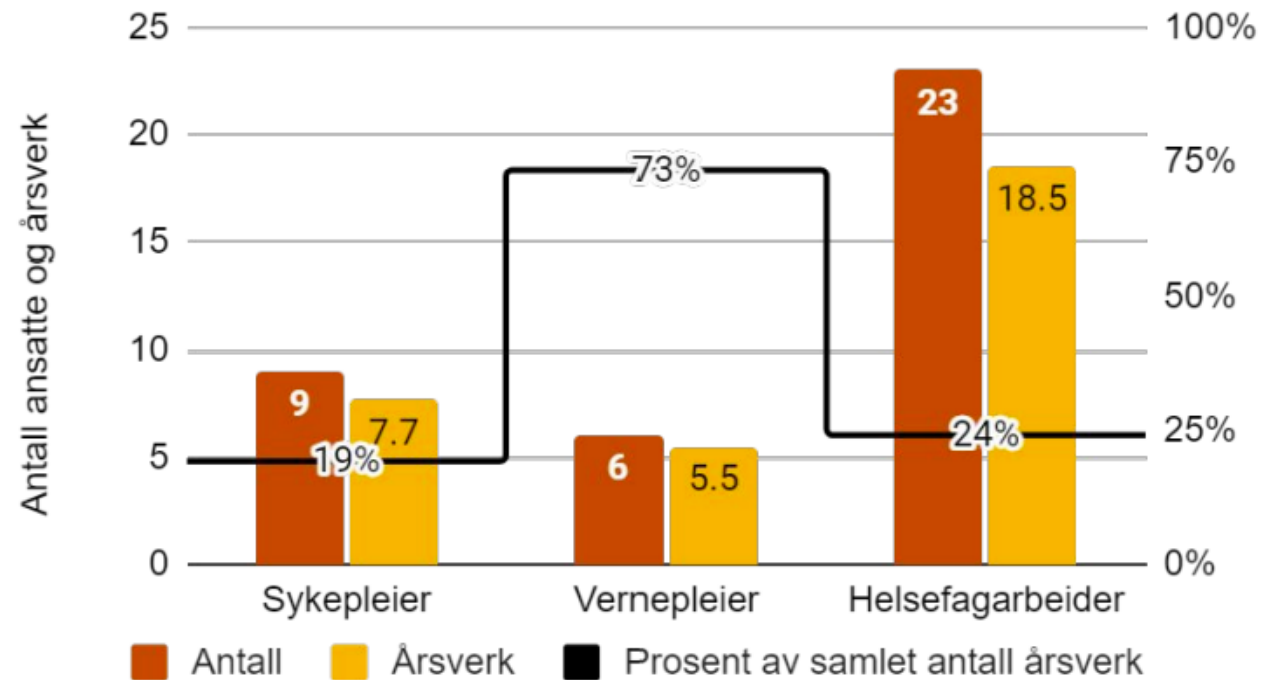
SSB: Norge vil mangle 28 000 sykepleiere i 2035

Sykepleien

Hvordan ser det
ut innen for helse
omsorg i
Hemnes?

Ansatte født i 1968 eller tidligere innenfor utvalgte kompetanseområder (2023)

Krise for lærerutdanningen i Nord-Norge

Publisert Fredag 26.01.2024 - 15:10 Oppdatert Fredag 26.01.2024 - 15:28

Faresignalene har vært mange. Nasjonalt sett har det vært en nedgang i søkertallene for ulike lærerutdanninger over flere år. I Nord-Norge er situasjonen kritisk.

Selv går jeg andreåret på lærerutdanningen for 5.—10. trinn ved UiT Norges arktiske universitet, i Tromsø. **Av 80 studieplasser er vi 25 studenter. På førsteåret går det er i skrivende stund 18 studenter. Det vil si at av til sammen 160 studieplasser, er det bare 43 som er fylt opp.** Hvor mange av oss som fullfører mastergraden, og får jobb i Nord-Norge, er høyst usikkert. Sannsynligvis vil det ikke gjelde alle.

- Grunnskolelærer Levanger (campus) 1-7: 30 plasser – 18 søkere førstevalg
- Grunnskolelærer Nesna (samling) 1-7: 30 plasser – 32 søkere førstevalg
- Grunnskolelærer Bodø 5-10 (samling) 20 plasser – 35 søkere førstevalg
- Grunnskolelærer Levanger (campus) 5-10: 40 plasser – 18 søkere førstevalg
- Grunnskolelærer Nesna 5-10 (samling) 20 plasser – 23 søkere førstevalg
- Samlet: 170 plasser – 156 søkere førstevalg.

Søketallene til lærerutdanning stuper: – Stor bekymring

Lytt til saken • 5 minutter

1X

Antallet som søker på lærerutdanning er nær halvert på ti år. – Dramatisk, sier Utdanningsforbundet. – Stor bekymring, sier statsråden.

Lave søkertall: – Må få flere inn i dette viktige yrket

Adresseavisen

Søketallene til lærerutdanning stuper: – Stor bekymring

Lytt til saken • 5 minutter

1X

Krisen Nord

26. april 2024 kl. 11.15
lærerutdanningen
opptak.

Valget om å droppe

I Bodø har antall

Nord Universitet
studere lærer på

– Søketallene er
Så går det tilbake
etterspurt blant

• Grunnskolelærer

• Grunnskolelærer

• Grunnskolelærer

• Grunnskolelærer

• Grunnskolelærer Levanger (campus) 5-10: 40 plasser – 18 søkere førstevalg

• Grunnskolelærer Nesna 5-10 (samling) 20 plasser – 23 søkere førstevalg

• Samlet: 170 plasser – 156 søkere førstevalg.

For deg som planlegger å søke på lærer- og sykepleierutdanninger fra og med 2025

Til neste år kommer det [endringer i opptakskravene](#) til disse studiene.

De spesielle opptakskravene for sykepleierstudier fjernes fullstendig fra 2025. Det betyr at alle sykepleierstudier fra og med 2025 bare har krav om generell studiekompetanse for å kvalifisere for opptak.

For lærerstudier kommer det også endringer fra 2025. Hvert lærested kan søke om dispensasjon fra de ordinære reglene, og det betyr det kommer til å være opptak til studier både med, uten og med endrede spesielle opptakskrav i 2024 og 2025. Dette vil det komme mer informasjon om, og de enkelte lærestedene vil også varsle om dette på sine egne nettsider.

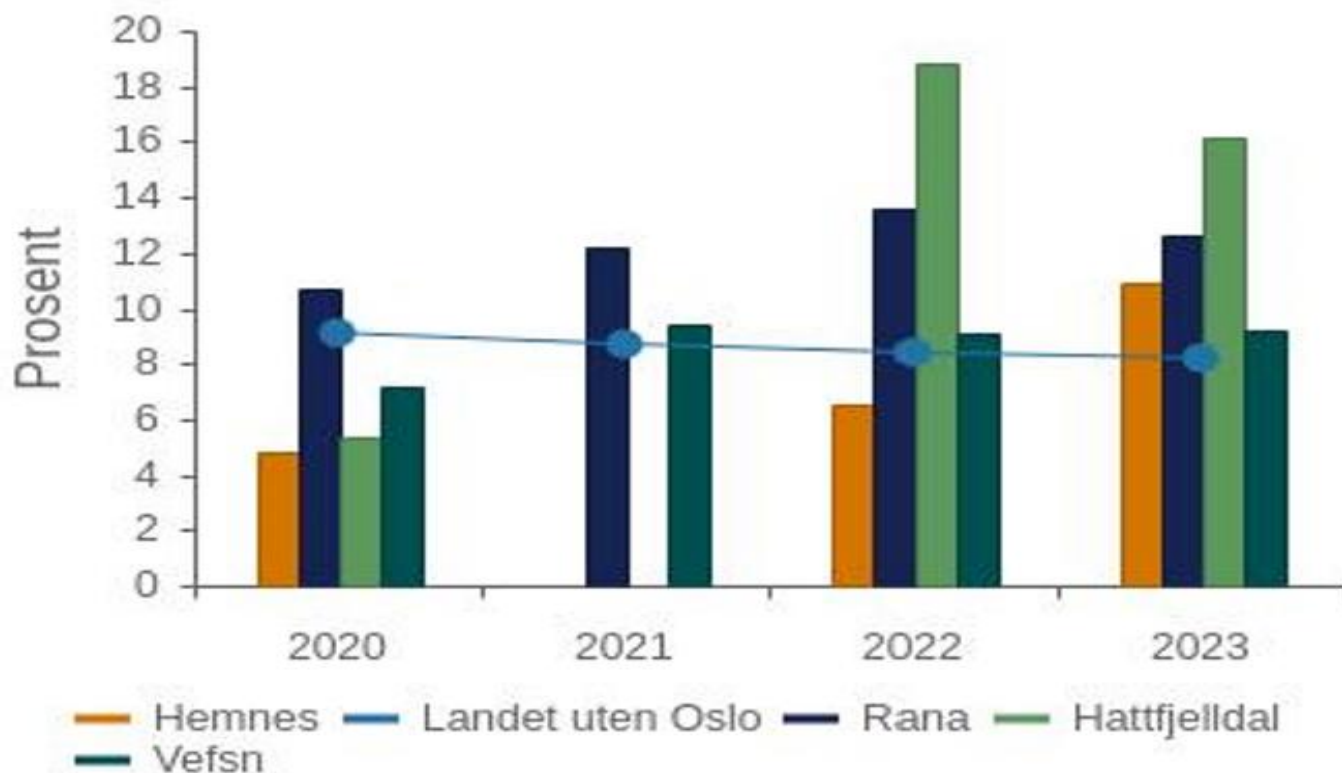
nær halvert på ti år. – Dramatisk, sier
sier statsråden.

– Må få flere ge yrket

Grunnskole

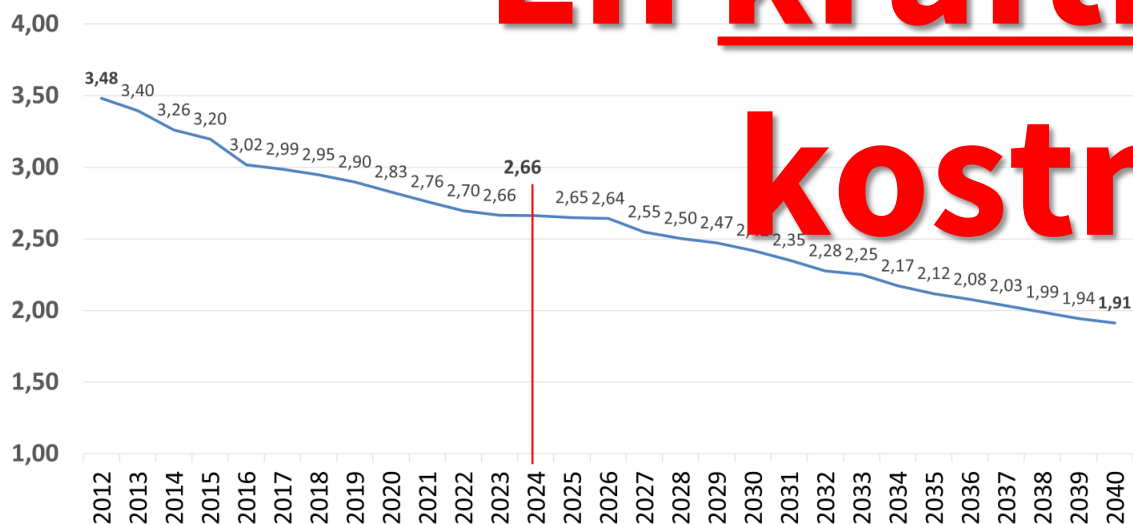
Andre nøkkeltall - Andel lærere som er 60 år og eldre

	2020	2021	2022	2023
Hemnes	4,8 %		6,5 %	10,9 %
Landet uten Oslo	9,1 %	8,7 %	8,4 %	8,2 %
Rana	10,7 %	12,2 %	13,6 %	12,6 %
Hattfjelldal	5,4 %		18,8 %	16,1 %
Vefsn	7,2 %	9,4 %	9,1 %	9,2 %

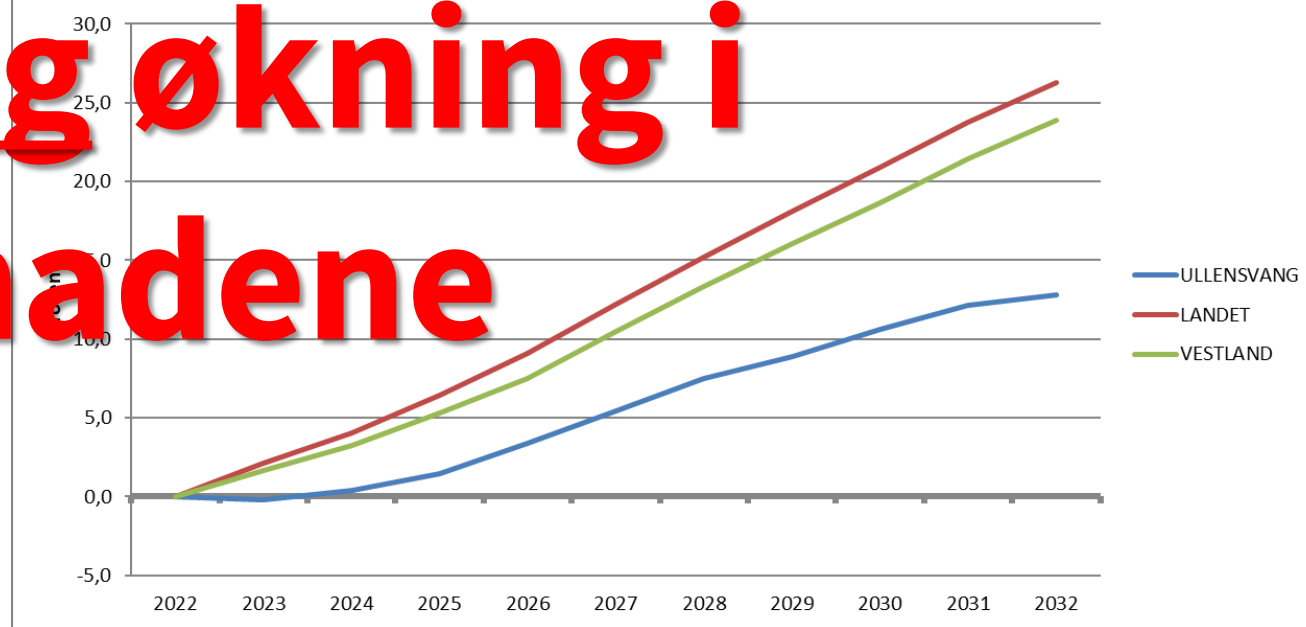
Hva blir konsekvensen av dette for driftsbudsjettet? (økte lønnskostnader, overtid, vikarbyrå, etc)

Aldersbæreevne Hemnes kommune
Antall personer 16- antall 67+

**En kraftig økning i
kostnadene**

Utgiftsbehov demografi pleie og omsorg
(målt ved inngangen til det enkelte år)

Kommunal Rapport

Kommunene brukte minst 1,9 milliarder kroner på helsevikarer

Med 311,7 millioner kroner i inntekt fra kommuner er Ecura Care AS den største leverandøren av vikarer til pleie og omsorg.

– Vi redder liv, sier daglig leder Petter Nyhagen i Ecura Care.

BERIT ALMENDINGEN
480 33 259

HANNE WIEN
995 15 493

ROBERT FAULI
974 88 212

Norske kommuner brukte minst 1,9 milliarder kroner på helsevikarer fra vikarbyråer i 2023, ifølge de foreløpige tallene fra leverandørdatabasen til Kommunal Rapport. Tallene gjelder vikarer til institusjoner og hjemmetjeneste og selskaper som opererte i Norge i 2023.

MER OM

› NYHETER | HELSE

– Oslo trenger ikke fortelle oss hva vi skal gjøre

Legerforeningen vil utrede utvikling av Helseplattformen

Her er kommunene på vikartoppen

MEST LEST

Siste døgn

NYHETER
Innvalgt og folkevalgt
forordning i 13

Her er kommunene på vikartoppen

Røyrvik, Hol, Vevelstad og Hamarøy brukte mest per innbygger på helsevikarer fra bemanningsbyråer i fjor. – Vi er fanget i vikarbyråspiralen, sier kommunalsjef.

BERIT ALMENDINGEN
480 33 259

HANNE WIEN
995 15 493

ROBERT FAULI
974 88 212

Vi har rekrutteringsutfordringer. Vi har vært flere ganger forsøkt å lyse ut stillinger, men får ikke nok søkere, sier kommunalsjef for oppvekst og helse, Milda Svestad, i Røyrvik kommune.

Røyrvik i Trøndelag brukte nesten per innbygger på helsevikarer fra bemanningsbyråer i fjor. Det viser de foreløpige tallene fra Leverandørdatabasen til Kommunal Rapport.

5 millioner kroner i Hol

Hol ligger som nummer to når det gjelder utgifter per innbygger på vikarbyråer innen helse. Kommunen med 4.500 innbyggere betalte hele 51 millioner kroner til vikarbyråer i fjor. Det er 11.399 kroner per innbygger.

Hemnes brukte 9,55 mill
(2138 pr innbygger) i 2023 på
vikarbyråer

Helse

[Utelukker ikke forbud
mot helsevikarer fra
bemanningsbyråer
\(kommunal-rapport.no\)](#)

Hvilke konsekvenser får dette for Hemnes?

– Det er alltid pasienten og innbyggerne som er viktigst, sier Vestre. Foto: Terje Lien

Utelukker ikke forbud mot helsevikarer fra bemanningsbyråer

Kommunene skal få tid på seg, men hvis ikke bruken av helsevikarer fra bemanningsbyråer går ned, kan det bli aktuelt å se på unntaket som gjør innleie lovlig, ifølge helseminister Jan Christian Vestre (Ap).

Paradigmeskifte;
Vi må ta struktur- og samarbeidsdebattene ut i fra hva vi får tak i av kvalifisert personell – ikke hva vi har råd til

Slår alarm om barnehagekrise: Få fagfolk, høyt sykefravær og mangel på vikarer

De minste, mest avsideliggende kommunene vil få store utfordringer for å kunne opprettholde dagens tjenesten. Eksempel eldreomsorgen, spås det i Perspektivmeldingen 2021.

Illustra

› PUBLISERT 14.02.2021 19:39

Perspektivmeldingen: Store utfordringer for de minste kommunene

Den mye omtalte eldrebølgen vil stille særlig de minste og minst sentrale kommunene foran store

› PUBLISERT 15.08.2023 08:26

Stadig vanskeligere å rekruttere ansatte til kommunene

Behovet for flere kompetente ansatte i kommunesektoren øker raskere enn tilgangen på arbeidskraft. Spesielt utfordrende er det å finne folk i helsesektoren.

› PUBLISERT 11.02.2021 13:45

Perspektivmeldingen: Opp mot én av tre må jobbe i helse og omsorg i 2060

Behovet for arbeidskraft i helse og omsorg kan vokse med nesten 260.000 årsverk fram mot 2060.

NTB

Det er i regjeringens nye perspektivmelding det økte behovet kommer fram.

Perspektivmeldingen legges fram fredag, men finansminister Jan Tore Sanner (H) deler allerede nå noen av hovedfunnene med NTB:

- Hvis det legges til grunn en liten forbedring i kvaliteten i årene som kommer, vil det ifølge framskrivninger fra

MER OM

› NYHETER

Miljøministeren vurderer å åpne lommeboka

Barnevernet begikk grove brudd – Oslo kommune likevel frifunnet

Nå vil KS følge lov om offentlige anskaffelser

Drivkreftene som utfordre kommune-Norge

Demografi – flere eldre – færre barn og unge

Mangel på arbeidskraft og kompetanse

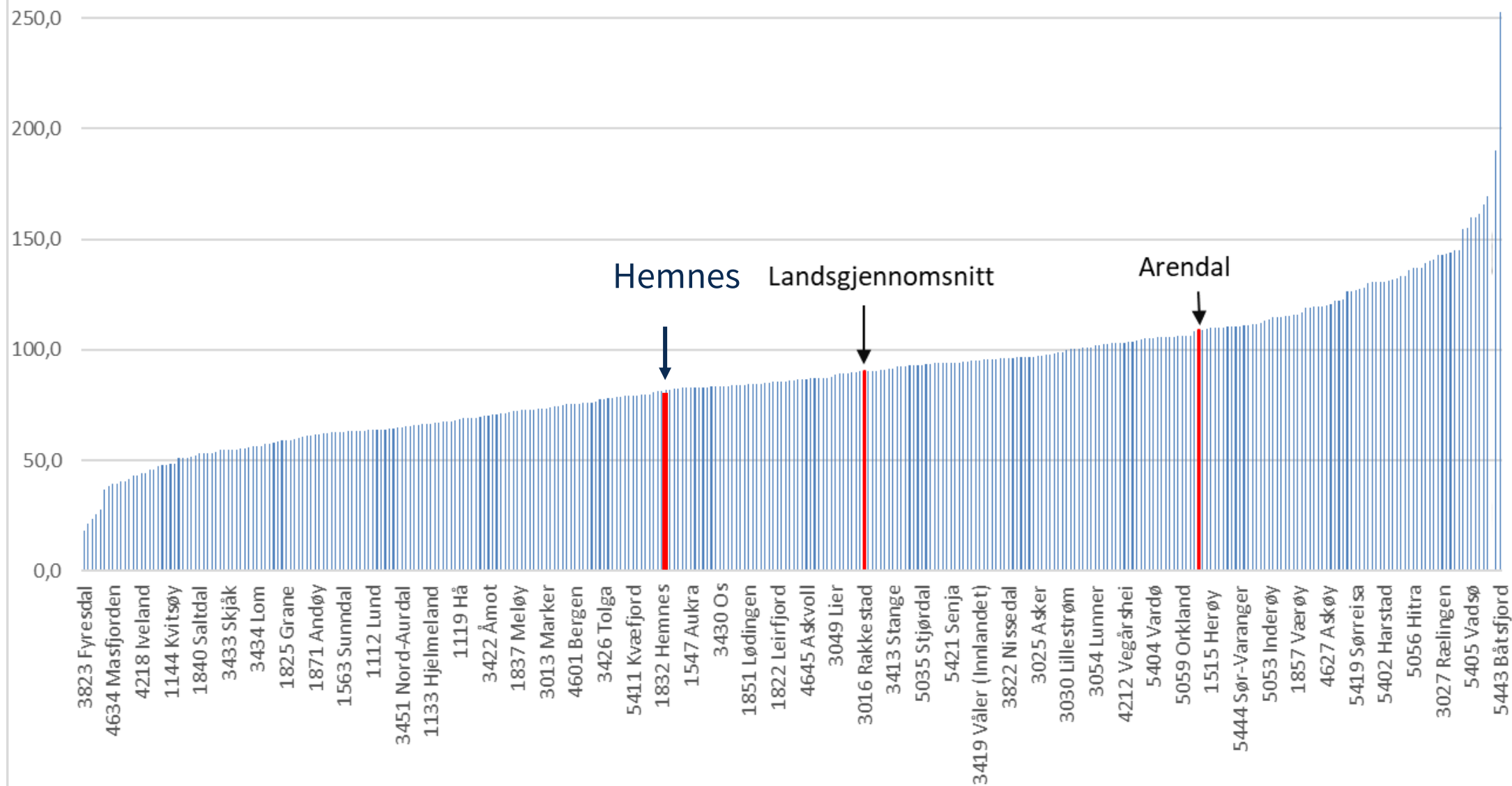
Økonomisk handlingsrom – stadig mer presset økonomi

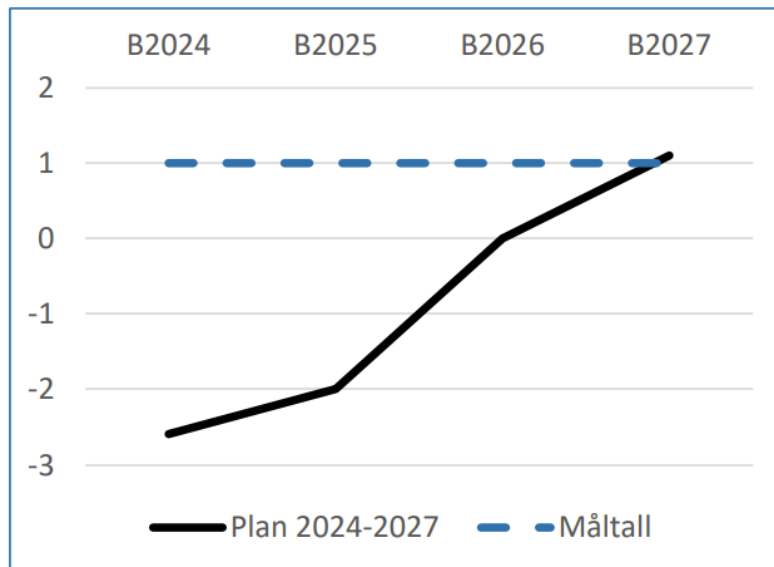
Tre utfordringer med Økonomi

KS forteller at 3 av 4 kommuner ligger an til mer forbruk i 2024 – Skyldes ikke dårlig kommuneoppgjør

1. En forgjeldet kommunesektor som har gått i luksusfellen
 1. Rentekostnader (og avdrag)

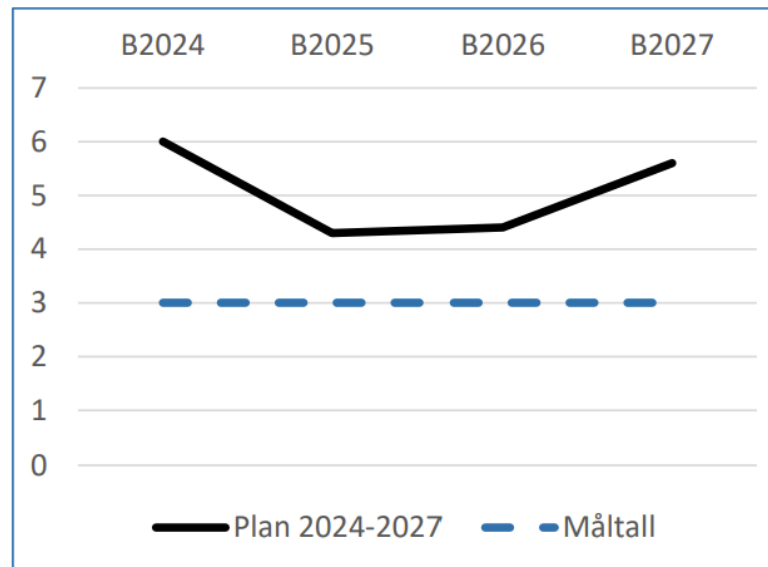
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter - 2023

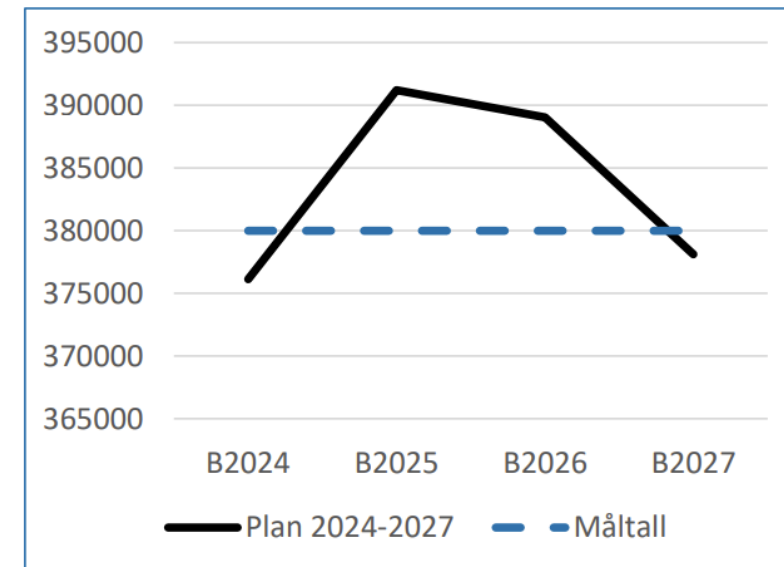
Resultatgrad

% gjennomsnitt
driftsinntekter

Fondsgrad

% gjennomsnitt
driftsinntekter

Lånegjeld

*eks selvkost og
videre lån

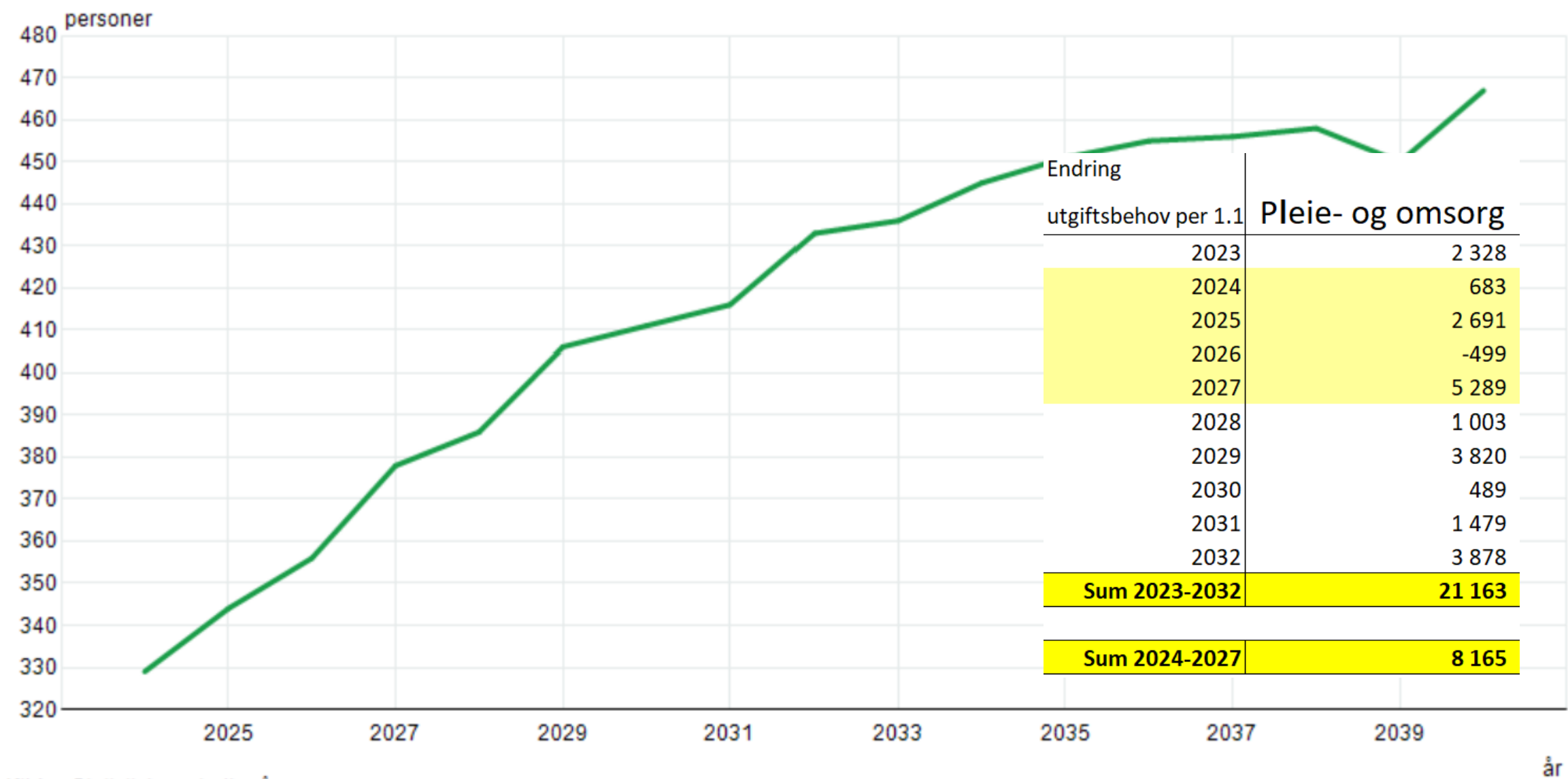

Tre utfordringer med Økonomi

KS forteller at 3 av 4 kommuner ligger an til mer forbruk i 2024 – Skyldes ikke dårlig kommuneoppgjør

1. En forgjeldet kommunesektor som har gått i luksusfellen
 1. Rentekostnader (og avdrag)
2. Staten forutsetter at kommunen flytte store summer fra oppvekst til PLO
 1. Kommer til å sende 100 kommuner inn i ROBEK før 2030

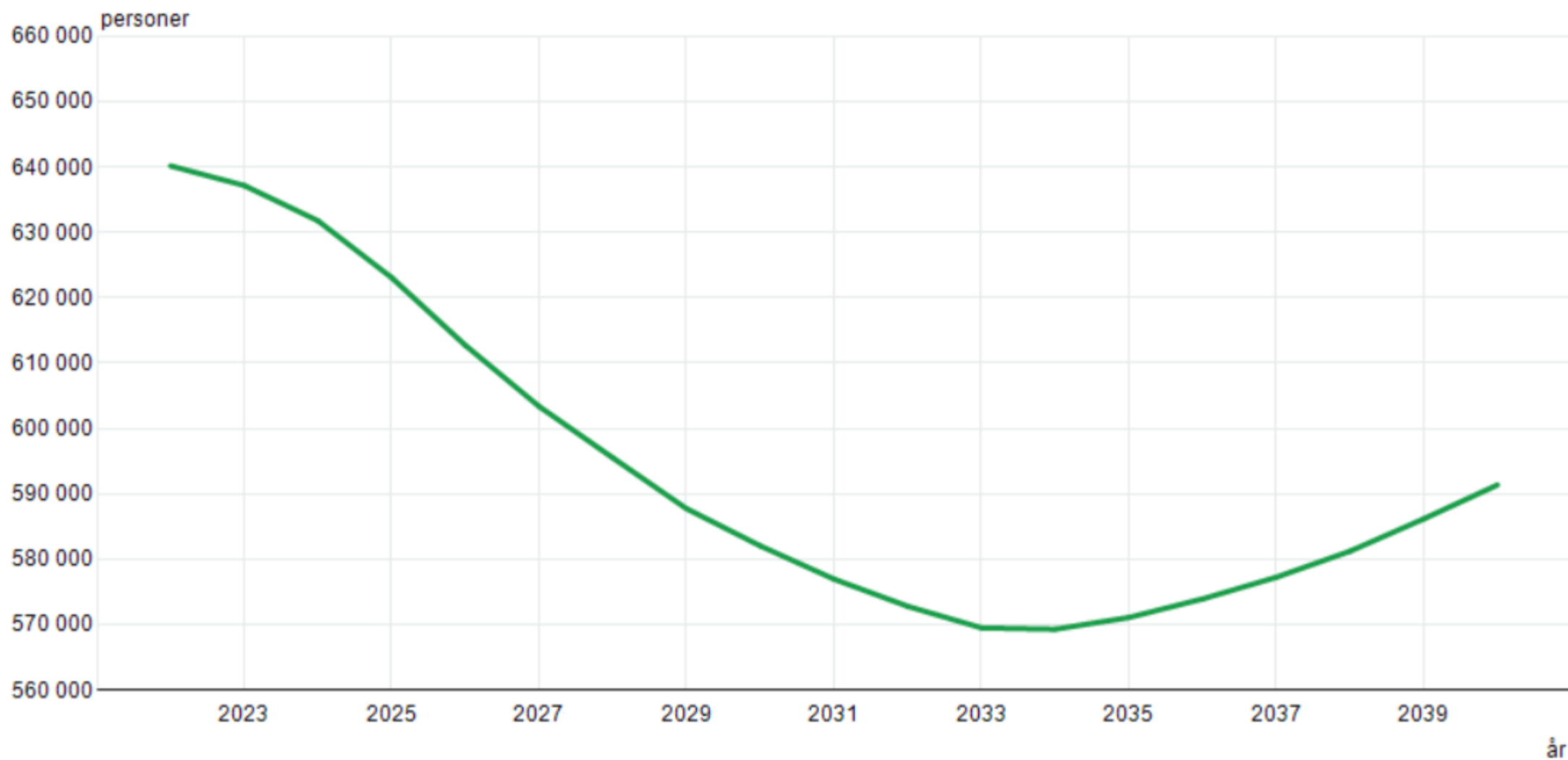
14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM), Hemnes, 80 år eller eldre.

NB: Inntektssystemet gir NETTOutjevning

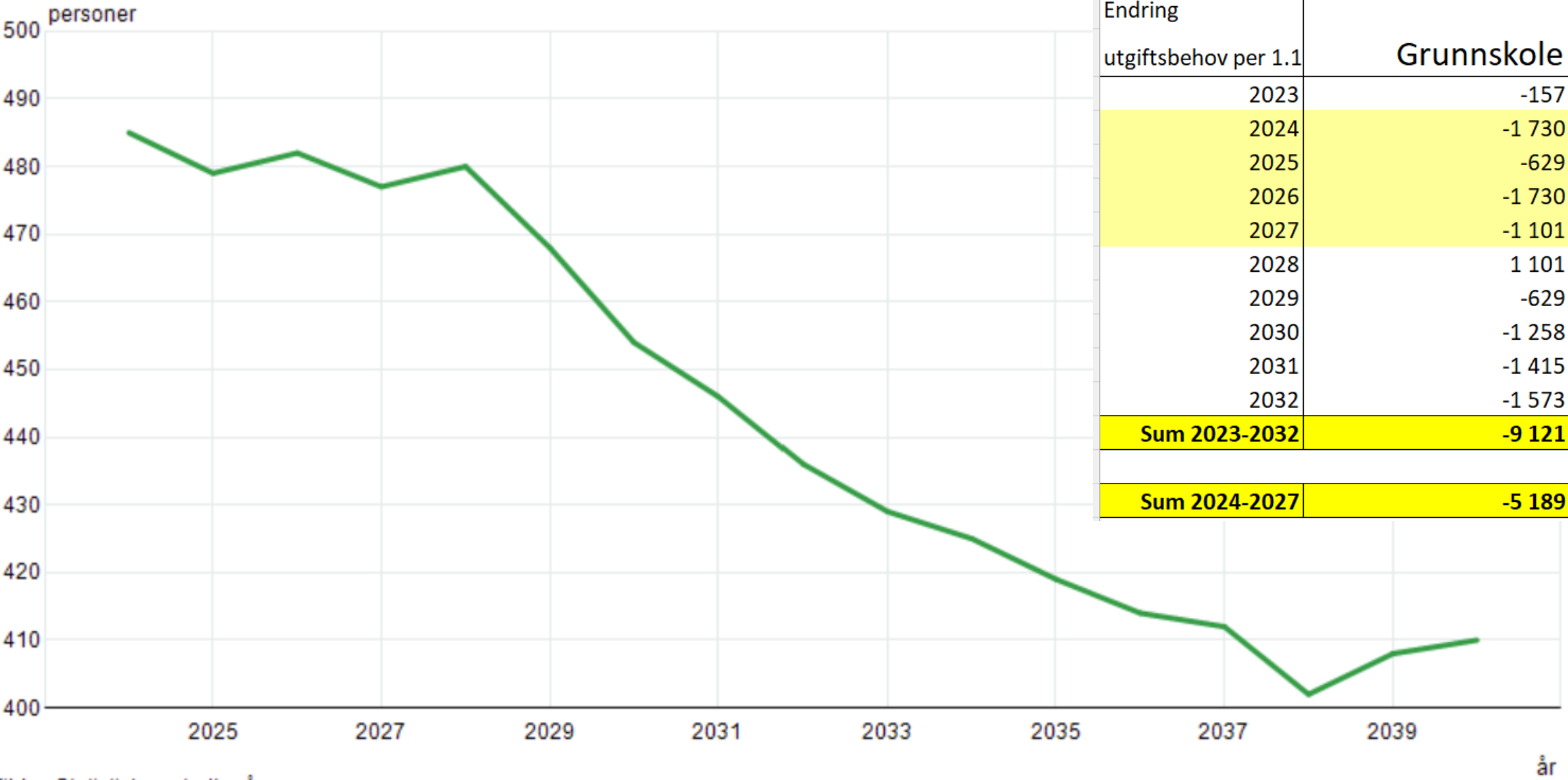
- Inntektssystemet fra staten gir netto utjevning:
 - + Økt behov i pleie og omsorg
 - (**MINUS**) redusert behov blant barn og unge
 - = Rammeoverføringen fra staten
- Staten forutsetter at kommunen flytter **krone for krone** mellom tjenesteområdene ettersom behovet forandrer seg

12881: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Folkemengde, 6-15 år, Hele befolkningen Hovedalternativ (MMM).

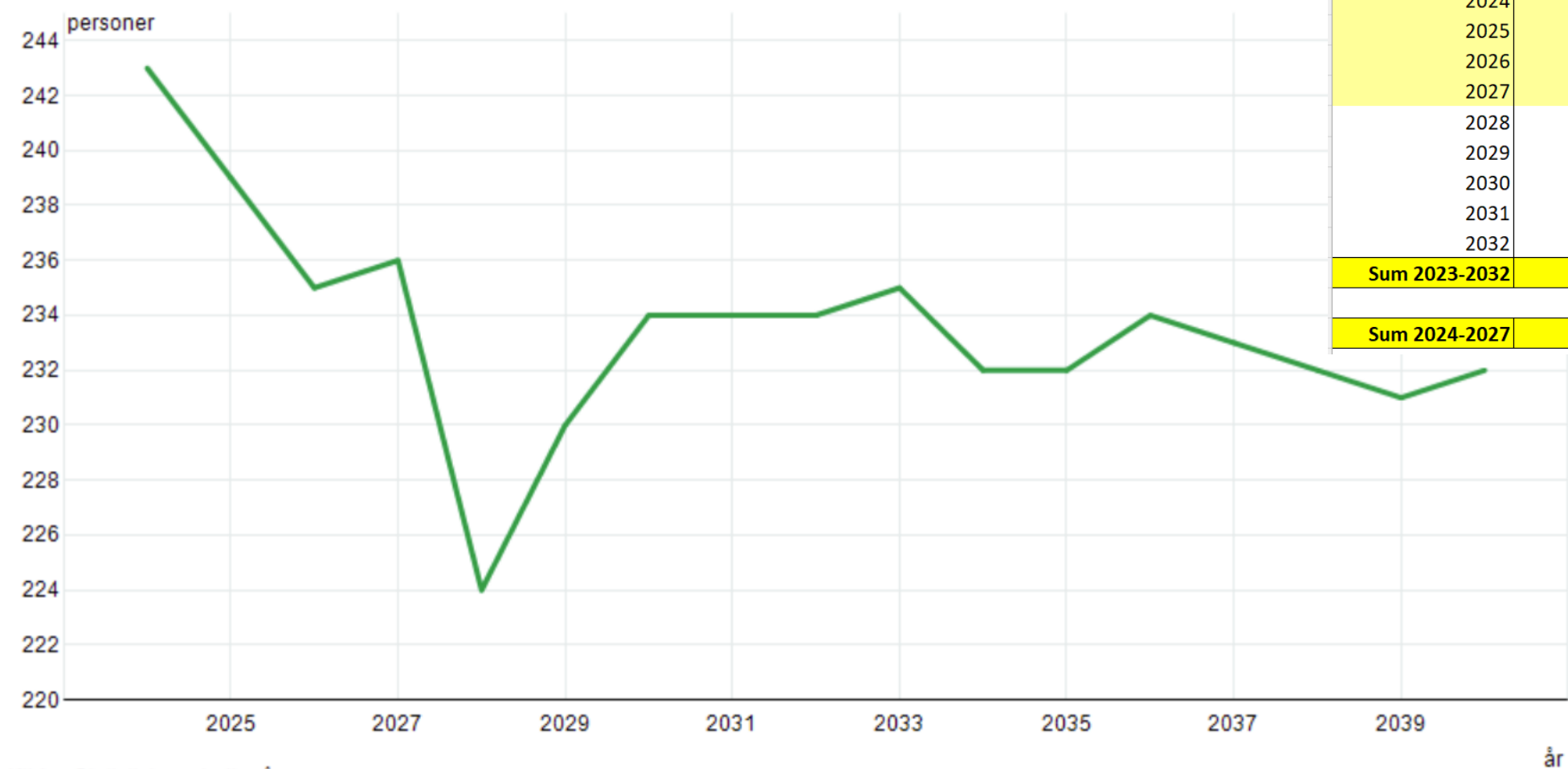
Kilde: Statistisk sentralbyrå

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM) **Hemnes, 6-15 år.**

Endring	
utgiftsbehov per 1.1	Grunnskole
2023	-157
2024	-1 730
2025	-629
2026	-1 730
2027	-1 101
2028	1 101
2029	-629
2030	-1 258
2031	-1 415
2032	-1 573
Sum 2023-2032	-9 121
Sum 2024-2027	-5 189

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM), Hemnes, 0-5 år.

Endring utgiftsbehov per 1.1	Barnehage
2023	-1 899
2024	1 029
2025	-1 403
2026	-1 147
2027	-752
2028	-2 358
2029	-688
2030	-459
2031	-229
2032	0
Sum 2023-2032	-7 905
Sum 2024-2027	-2 272

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Endringer i utgiftsbehov 2025, 2028 og frem mot 2034 basert på fremskrevet demografi

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer

(2022 kroner og endring fra 1.1.2022)

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM HEMNES
2023	2 328	-157	-1 899	48	48	-157	210
2024	683	-1 730	1 029	40	-13	-143	-134
2025	2 691	-629	-1 403	18	-18	-177	475
2026	-495	-13	-117	6	7	-206	-3 692
2027	5 289	-1 101	-752	-198	103	-167	3 175
2028	1 003	1 101	-2 358	-135	-24	-101	-513
2029	3 820	-629	-688	-76	-27	-146	2 252
2030	489	-1 258	-459	-162	18	-137	-1 509
2031	1 479	-1 415	-229	-196	35	-181	-507
2032	3 878	-1 573	0	-197	86	-151	2 044
Sum 2023-2032	21 163	-9 121	-7 905	-861	137	-1 611	1 803
Sum 2024-2027	8 165	-5 189	-2 272	-142	1	-738	-175

Hvordan er den politiske viljen til å gjennomføre dette?

Økonomiplan 2028

Og når Hemnes har gjort dette så har Hemnes ikke spart en krone! Da er bare prioriteringen mellom de ulike sektorene i budsjettet som i dag

Fra PWC- rapporten (april 2024)

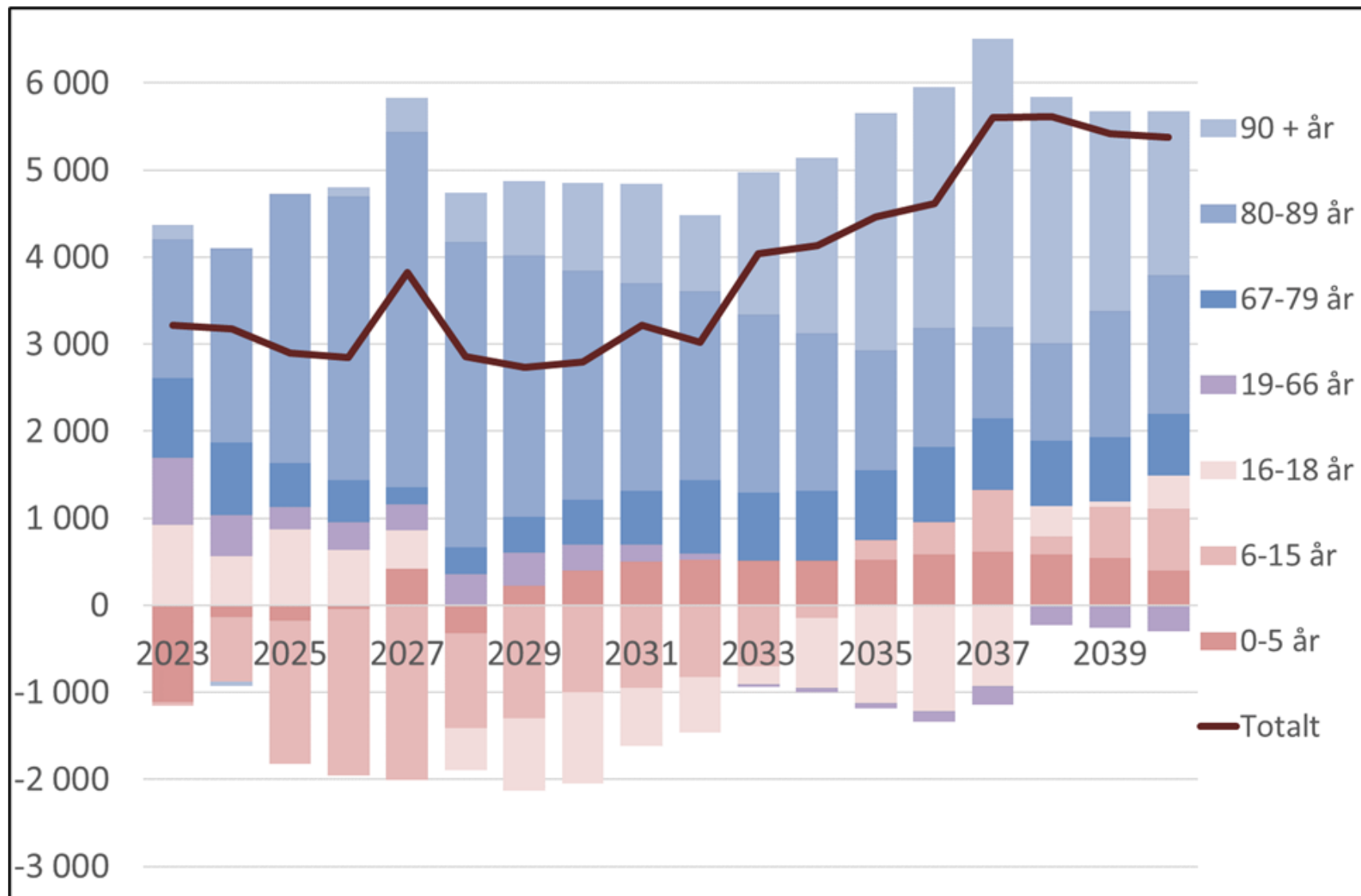
En videreføring av dagens tjenestenivå vil være krevende

Dersom Hemnes kommune fortsetter å yte tjenester på samme nivå, og med samme innretning som i dag vil en 40 prosent vekst i antall mottakere av helse- og omsorgstjenester kreve en vesentlig styrking av eldreomsorgen. De neste ti årene vil det da være behov for:

- Økning i finansieringen på 41 mill. kr. i året
- 23 nye sykehjemsplasser
- 16 nye heldøgnsbemannede omsorgsboliger
- 13,9 nye sykepleierårsverk
- 21,9 nye helsefagarbeiderårsverk

Det vil ikke være realistisk for Hemnes kommune å øke ressursbruken, kapasiteten og bemanningen i eldreomsorgen i så stort omfang.

Effekten av netto endringer i utgiftsutjevningen

Fra kommuneproposisjonen for 2025:

Regjeringen legger opp til en vekst i frie inntekter for kommunesektoren på 6,4 mrd. kroner for neste år. Deler av veksten, 3,9 mrd. kroner, er knyttet til økte demografi- og pensjonskostnader for kommunene.

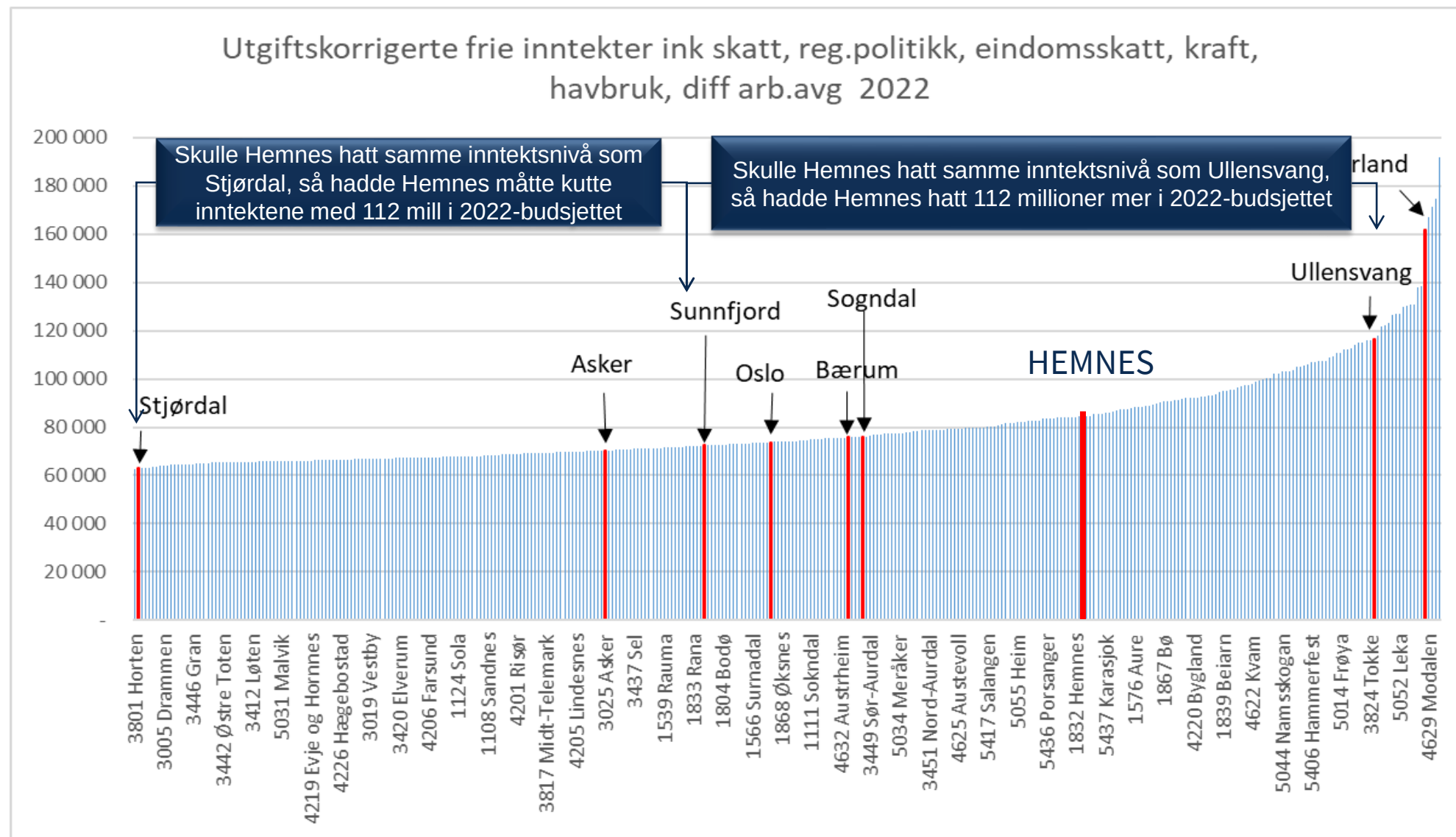
Tre utfordringer med Økonomi

KS forteller at 3 av 4 kommuner ligger an til mer forbruk i 2024 – Skyldes ikke dårlig kommuneoppgjør

1. En forgjeldet kommunesektor som har gått i luksusfellen
 1. Rentekostnader (og avdrag)
2. Staten forutsetter at kommunen flytte store summer fra oppvekst til PLO
 1. Kommer ti å sende 100 kommuner inn i ROBEK før 2030
3. Strekken i lag er stor – gir noen kommuner mulighet til å dynte på med penger for å kompensere for utfordringen

Strekket i lage har økt – og vil forbli stort

Hvorfor må Hemnes omstille - oppsummert?

Utfordringsbildet oppsummert for Hemnes – på mellomlang og lang sikt (5-15 år)

1. Større utjevning i inntektssystemet – mindre inntekter til Hemnes
2. Fallende folketall gir reduserte inntekter
3. Staten forutsetter at det flyttes store ressurser fra oppvekst for å finansiere vekstbehovet i helse og omsorg
4. Høyere vekst enn landet i kostnadsutviklingen på de sentrale tjenesteområdene siste 4 år
5. Behov for investeringer
6. Betydelig økt kamp om arbeidskraften i hele landet – vil gi økte kostnader

Drivkreftene som utfordre kommune-Norge

Demografi – flere eldre – færre barn og unge

Mangel på arbeidskraft og kompetanse

Økonomisk handlingsrom – stadig mer presset økonomi

Innbyggernes og statens forventninger

Forventninger til kommunen?

- Kan vi innfri og hvis ikke; hvem skal si nei?

Drivkreftene som utfordre kommune-Norge

Demografi – flere eldre – færre barn og unge

Mangel på arbeidskraft og kompetanse

Økonomisk handlingsrom – stadig mer presset økonomi

Innbyggernes og statens forventninger

Manglende politisk omstillingsevne og vilje

Kommuneszenarien 2040

Kommunescenarier 2040

Sammenbruddet

Veien til dit ingen ville

Sakte - sakte

Tilpasning år for år

Tenke langt

- handle nå

Sammenbruddet

Veien til dit ingen ville

KS KONSULENT

Tidslinje:

Sammenbruddet – hva skjer?

- Fra **2025** øker presset på de kommunal omsorgstjeneste kraftig. Det blir langt flere eldre som har behov for helse og omsorgstjenester, men kommunesektorene har ikke klart å rigge seg i forhold til dette.
- Frem mot **2030** blir det tydelig at svært mange kommuner er ikke forberedte på eldrebølgen og ikke har en troverdig plan for hvordan dette skal håndteres – «omsorgsskandalene» i media står i kø. Helse og omsorgstjenesten i kommunesektoren får etter hvert svært dårlig rykte og få med helsefaglig utdanning søker seg dit. De vil heller jobbe på sykehus da dette har høyere status og mindre stressende arbeidsmiljø. Det politiske presset på at «noe må gjøres» øker betraktelig.
- I **2030** meldes kommune nr 100 inn i ROBEK. Kjennetegnet er kommuner med fallende folketall, kraftig økning i antall eldre, få unge og høy kommunegjeld.
- Konflikten mellom by og landkommuner eskalerer da distriktskommunene krever en større del av kommunekaka, mens de store bykommunen føler at distriktskommunene bare er en klump om foten. KS klarer ikke å stå i denne spagaten og i **2031** sprekker KS og deler seg opp i Norges Bykommuneforbund og Norges Herredsforbund.
- I **2031** overføres grunnskolen til fylkeskommunen som et ledd i å sikre innbyggernes rettigheter på kvalitativt god opplæring og et helhetlig utdanningsløp da kommunen har vært mer opptatt av nærscole enn kvalitet i utdanningen
- Kommunene klare ikke å ta helhetlig og bærekraftige beslutninger for å sikre klima, miljø, biologisk mangfold og effektiv arealutnyttelse og i **2032** flyttes plan- og reguleringsmyndigheten over til fylkeskommunene
- I **2033** leverer det statlig oppnevnte *Omsorgsutvalget* sin rapport. Konklusjonene at det er enormt store forskjeller i pleie og omsorgstjenesten, og at et stort antall kommuner er langt unna å levere de tjenesten som innbyggerne har krav på. Utvalget anbefaler at de statlige helseforetakene overtar pleie og omsorgstjenestene fra kommunesektoren.
- I behandlingen av rapporten fra Omsorgsutvalget i Stortinget høsten **2034** uttaler statsminister Tonje Brenna: «Hverken Stortinget eller kommunesektoren selv ønsker egentlig å statliggjøre pleie og omsorgstjenesten, men slik situasjonen nå har blitt er det ingen annen utvei».
- Norge har nå fått små kommuner med små oppgaver.

Sakte - sakte

Tilpasning år for år

KS KONSULENT

Tidslinje:

Sakte - sakte

Tilpasning år for år

Sakte - Sakte – hva skjer?

- Fra **2025** øker presset på de kommunal omsorgstjeneste kraftig. De store sentrale bykommune er (relativt) godt rigget for veksten, mens de mindre kommunene sliter med å bygge ut tilstrekkelig kapasitet og skaffe kvalifisert personell.
- I **2028** blir Langfjella kommune den første kommunen som drive pleie og omsorgstjenesten med 100 % bemanning av sykepleier gjennom vikarbyrå da de ikke greier å få ansatt noen fast.
- I **2031** gjør Pensjonistpartiet et brakvalg med over 12 % av stemmene og kommer i regjering sammen med Høyre og Frp.
- Kommunesektoren sliter med klarer å flytte ressursene fra oppvekstsektoren (legge ned skoler og barnehager) til pleie- og omsorgssektoren og i **2032** blir finansieringen av pleie- og omsorgstjenester statliggjort gjennom en ordning der midlene tas ut av rammetilskuddet og øremerkes. Det gjøres unntak for de 20 største kommunen som fortsatt får finansieringen som rammetilskudd. Generalistkommuneprinsippet oppheves samtidig og oppgaver differensieres ut fra kommunestørrelse.
- På begynnelsen av **2030-tallet** legges de fleste små grendeskoler ned da de ikke lenger greier å rekruttere kvalifisert personell. Skole og barnehage samles i kommunesentrene, men sliter fortsatt med å få tak i kvalifisert personell og generelt stor fraflytting mot de store byene.
- I **2033** oppheves retten på å motta pleie og omsorgstjenester i eget hjem, og kommunen gis frihet til å organisere tjenestene i omsorgslandsbyer. Får du medisinsk hjelpebehov, kan kommunen kreve at du flytter dit. De fleste kommunene samler heldøgns omsorgstjenester i større helsehus i regionsentrene.
- I **2035** blir det et forlik på Stortinget mellom Høyre og Arbeiderpartiet der blir bestemt at ingen kommuner skal være på under 5 000 innbyggere.

Tenke langt

- handle nå

KS KONSULENT

Tidslinje:

Tenke langt – hva skjer?

- Fra **2025** øker presset på de kommunal omsorgstjeneste kraftig. Kommunesektorene kjenner at de ikke er rigget for å møte disse store demografiske utfordringen alene, og mange kommuner begynner å søke sammen i forpliktende oppgavefelleskap. Men mange små kommuner sliter fortsatt med kraftig fallende folketall, høy gjeld, mangel på arbeidskraft og kompetanse.
- I **2027** etableres det en ordning med omfattende rentekompensasjon og investeringstilskudd til kommunale formålsbygg i distriktet. Forutsetningen for å få tilskudd er at kommunen(e) kan dokumentere at det er realisme i at de kan drive forsvarlig med kvalifisert personell i minimum 30 år fremover i bygget.
- I **2028** etableres det et forbud mot vikarbyråer i helse og omsorg. Dette virker kraftig kostnadsdempende på kostnadsutviklingen i sektoren total sett, men får dramatiske konsekvenser ved at distriktskommuner ikke får tak i tilstrekkelig kompetanse.
- I **2029** blir det et forlik på Stortinget mellom Høyre og Arbeiderpartiet der man blir enig om å avvikle fylkeskommunen og etablere 100 regionkommuner.
- Ut over **2030-tallet** sentraliseres tjenester med heldøgns omsorg mot regionsentrene i de nye regionkommunene.
- Ut over **2030-tallet** blir «IKEA-kommunen» idealet i alle sektorer – «stort, raskt, trygt, billig – og en stor dose; gjør det selv»
- I **2037** er igjen normen to beboere pr rom i heldøgns omsorg
- I 2040 snakker vi om «Byenes Norges»

Hva skjer?

-Kanskje først og fremst et spørsmål om politiske valg og handlekraft?

Sammenbruddet

Veien til dit ingen ville

Sakte - sakte

Tilpasning år for år

Tenke langt

- handle nå

Mulige fremtider

Hva er mest sannsynlig?

Ikke vet jeg, men.....

Mener kommuner driver med faktafornektelse: – 100 kommuner på Robek om 10 år

Seniorrådgiver Håvard Moe i KS Konsulent frykter sammenbrudd i deler av kommunesektoren om få år.

ELIN SVENDSEN
917 34 715

– Den største bekymringen er den faktafornektelsen som foregår i deler av Kommune-Norge nå, sier seniorrådgiver Håvard Moe i KS Konsulent.

Han utdyper:

– Folketallet stuper i mange kommuner, men man planlegger for vekst. Antall eldre går til himmels, men mange kommuner har ingen plan for hvordan det skal håndteres. Barnetallet faller kraftig, men ingen plan for å kutte kostnader i grunnskole og barnehage. Kompetanse- og arbeidskraftmangelen er prekær, men ingen tar inn over seg konsekvensene av dette. Man satser bare på at alt dette løser seg, sier Moe.

MER OM

› NYHETER

SV stiller habilitetsspørsmål om ny Oslo-byråd

Ordfører ga blaffen i kvalifikasjonsprinsippet – får refs av Sivilombudet

Nytt borgerlig byråd presentert i Oslo

MEST LEST

Siste døgnet

› NYHETER | KULTUR

Ny rangering: Disse kommunene er best på kultur

Ledare

PATRIK KRONQVIST

Sverige får inte smittas av den norska sjukan

Publicerad 17 aug 2024 kl 07.00

Uppdaterad kl 21.17

Norge visar att pengar inte är allt.

Svenska politiker får inte göra om norrmännens misstag.

<https://www.expressen.se/ledare/patrik-kronqvist/sverige-far-inte-smittas-av-den-norska-sjukan/>

Paradigmeskifte;
Vi må ta struktur- og samarbeidsdebattene ut i fra hva vi får tak i av kvalifisert personell – ikke hva vi har råd til

Slår alarm om barnehagekrise: Få fagfolk, høyt sykefravær og mangel på vikarer

De minste, mest avsidessliggende kommunene vil få store utfordringer for å kunne opprettholde dagens tjenestene eksempel eldreomsorgen, spås det i Perspektivmeldingen 2021.

Illustra

› PUBLISERT 14.02.2021 19:39

Perspektivmeldingen: Store utfordringer for de minste kommunene

Den mye omtalte eldrebølgen vil stille særlig de minste og minst sentrale kommunene foran store

› PUBLISERT 15.08.2023 08:26

Stadig vanskeligere å rekruttere ansatte til kommunene

Behovet for flere kompetente ansatte i kommunesektoren øker raskere enn tilgangen på arbeidskraft. Spesielt utfordrende er det å finne folk i helsesektoren.

› PUBLISERT 11.02.2021 13:45

Perspektivmeldingen: Opp mot én av tre må jobbe i helse og omsorg i 2060

Behovet for arbeidskraft i helse og omsorg kan vokse med nesten 260.000 årsverk fram mot 2060.

NTB

Det er i regjeringens nye perspektivmelding det økte behovet kommer fram.

Perspektivmeldingen legges fram fredag, men finansminister Jan Tore Sanner (H) deler allerede nå noen av hovedfunnene med NTB:

- Hvis det legges til grunn en liten forbedring i kvaliteten i årene som kommer, vil det ifølge framskjningner fra

MER OM

› NYHETER

Miljøministeren vurderer å åpne lommeboka

Barnevernet begikk grove brudd – Oslo kommune likevel frifunnet

Nå vil KS følge lov om offentlige anskaffelser

Takk for oppmerksomheten

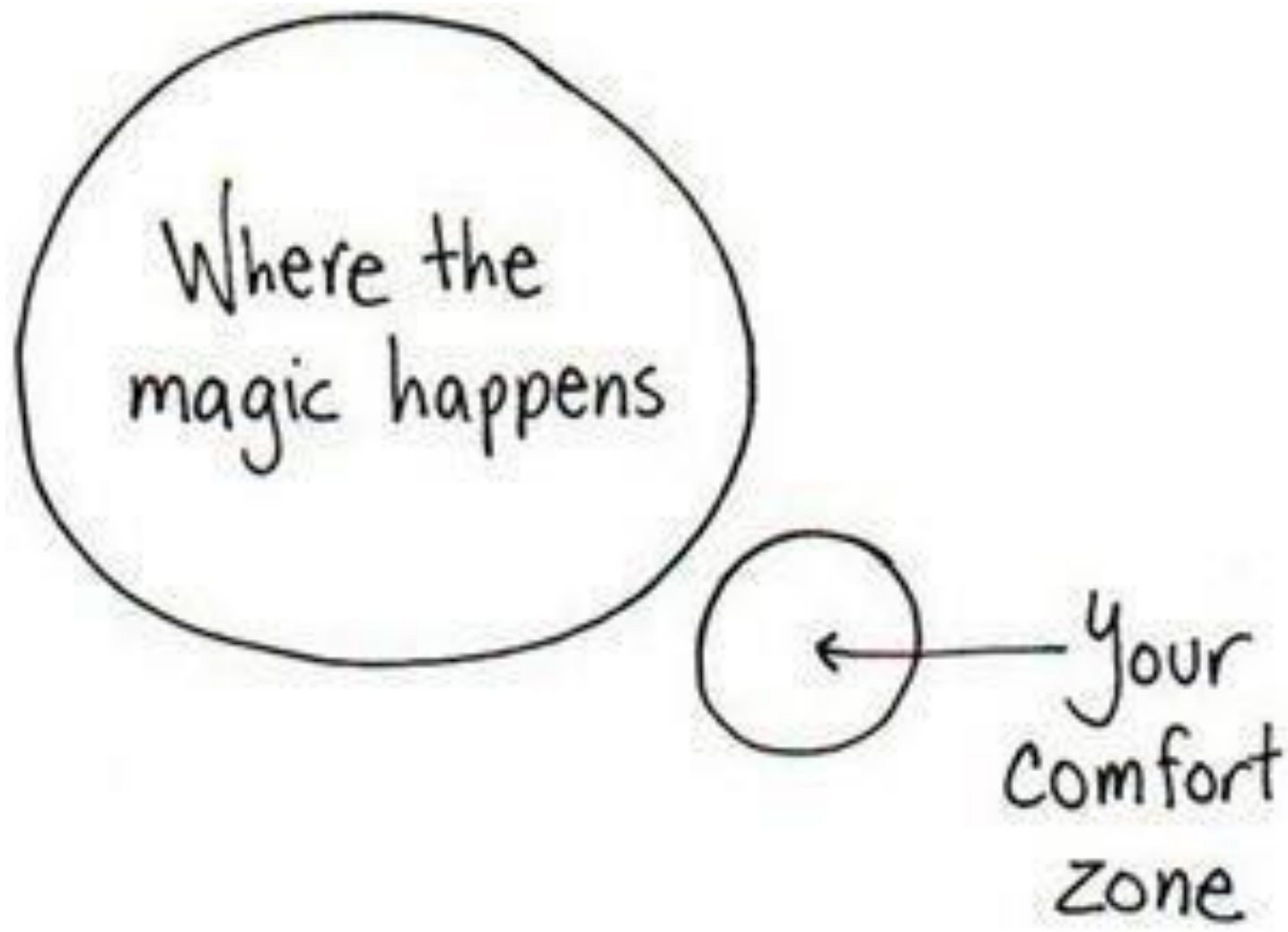
olve.molvik@ks.no

90029364

Arbeidsøkt kommunestyre og ledergruppe

Where the
magic happens

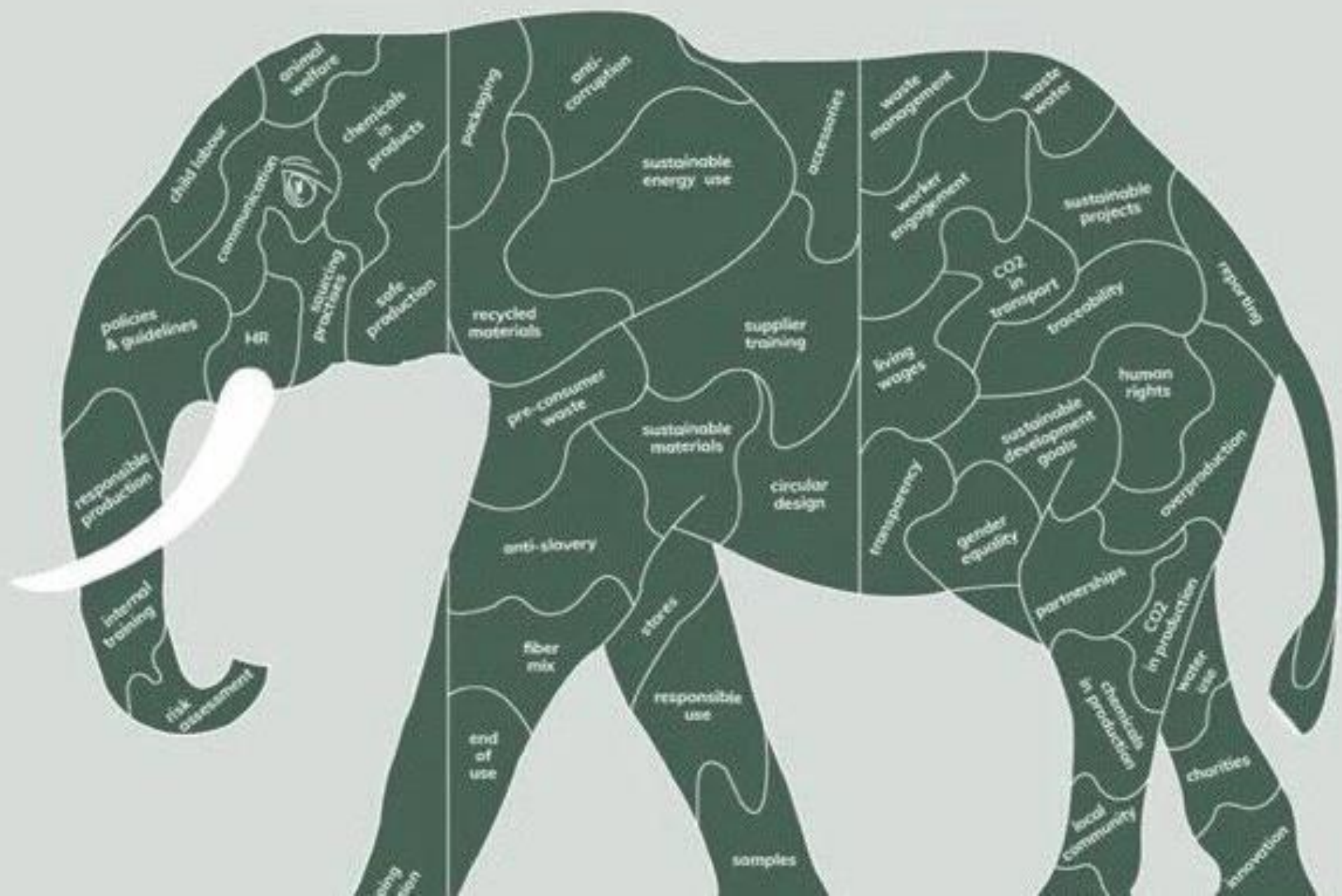
← Your
comfort
zone

Idé

Idé

Hva har dere hørt?

Individuelt (2 minutter)

Noe som overrasket deg?

Noe du er nysgjerrige på å undersøke nærmere?

Noter ned for deg selv.

Gruppe

Del på gruppene, bruk rekkeframlegg.

Bli enige om to områder dere vil diskuteres videre, begrunn kort?

Hvilke prosesser og tiltak bør dere gjennomføre på de to områdene for å sikre kvalitet på tjenestene og bærekraftig økonomien framover? Drøft og noter ned.

Velg roller:

- Ordstyrer
- Tidtager
- Viddevakt
- Sekretær

Plenum

Vi lager cafe og besøker hverandre...

Cafedialog – hvert fokusområde lager sitt cafebord

3 minutter
til vert
2 minutter
til gjestene

1. Velg ut hva arbeidsgruppen vil presentere. Velg bordvert som presenterer. Presenter prosesser og tiltak som bør vurdere (på flipoverark)
2. Gruppen besøker andre cafebord
3. Vert presenterer (3 min), «cafebordet lytter». Noter gode ideer og innspill.
4. Gi innspill til verten. Still utdypende spørsmål.
5. Samles i egen gruppe og deler «innhøstingen». Hva vil vi endre i vårt arbeid? Juster inn på flipoverarket.